

Bulletin No. 13

Monitoring nákladů práce
v České republice,
ve státech Evropské unie a v USA
v letech 2012–2017

Vlastimil Beran

VÚPSV, v. v. i. Praha

2020

Publikace byla schválena ediční vědeckou radou ve složení:
doc. Ing. Ladislav Průša, CSc. (VÚPSV, v. v. i. Praha)
Ing. Martin Holub, Ph.D. (VÚPSV, v. v. i. Praha)
Mgr. Miriam Kotrusová, Ph.D. (FSV UK Praha)
Ing. Robert Jahoda, Ph.D. (MU Brno)
Ing. David Prušvic, Ph.D. (MF ČR)
Ing. Jan Mertl, Ph.D. (VŠFS Praha)
Ing. Jan Molek, CSc. (JU České Budějovice)
doc. Ing. Olga Poláková, CSc. (Metropolitní univerzita Praha)

Bulletin byl finančně podpořen z institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj
výzkumné organizace na období 2018–2022.

Vydal Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i.
Praha 7, Dělnická 213/12
jako svou 584. publikaci
Vyšlo v roce 2020, 1. vydání, počet stran 65
Tisk: VÚPSV, v. v. i.

ISBN 978-80-7416-385-2 (print)
978-80-7416-386-9 (pdf)

<https://www.vupsv.cz>

Abstrakt

Monitoring nákladů práce shrnuje roztržitá data za státy Evropské unie a i data za USA v oblastech nákladů práce, zdanění práce ve vazbě na financování sociálního a zdravotního zabezpečení, podílu práce na nákladech a jednotkových nákladů práce. Pro vystižení trendů se data týkají období let 2012–2017. S ohledem na metodickou roztržitost sledování nákladů práce se vymezují jako zdroje aktuální a mezinárodně srovnatelná data z Eurostatu, konkrétně statistika práce a národní účty, OECD, Státní závěrečný účet České republiky a U.S. Department of Commerce, Bureau of Economic Analysis. Zpracování údajů a propočty se opírají o metodiku certifikovanou Ministerstvem práce a sociálních věcí v roce 2013 „Sledování nákladů práce a práce jako výrobního faktoru v České republice a v zahraničí“. Dvouleté zpoždění vyplývá z termínů zpracování vstupních údajů Eurostatem a Českým statistickým úřadem.

Klíčová slova: statistika práce; národní účty; náklady práce; zdanění práce; podíl práce na nákladech; jednotkové náklady práce

Abstract

Monitoring of labour costs summarizes the fragmented data for States of the European Union and dates for USA in the area of labour costs, labour taxation in relation to financing of social and health insurance, labour's share of the cost and unit labour costs. To describe the trends we present data for the period of 2012–2017. Due to methodological discrepancies of monitoring of labour costs we determined as sources actual and internationally comparable dates from Eurostat, labour statistics and the national accounts, from OECD, from the final state budget of the Czech Republic and from U.S. Department of Commerce, Bureau of Economic Analysis. Precisation and completion of dates is based on the proposed certified methodology for labour costs monitoring and labour as a production factor in the Czech Republic and abroad." The two-year delay is a consequence of processing time of input data at Eurostat and Czech Statistical Office.

Key words: labour statistics; national accounts; labour costs; labour taxation; labour's share in costs; unit labour costs

Obsah

Úvod	7
Stručný komentář k vývoji nákladů práce a práce jako výrobního faktoru v letech 2012–2017	8
A. Úplné náklady práce v České republice, zdanění, veřejné rozpočty a náklady práce v Evropské unii 2012–2017	29
1. Měsíční úplné náklady práce v České republice na osobu v Kč v metodice ročních šetření Českého statistického úřadu	32
2. Hodinové úplné náklady práce v České republice na osobu v Kč a placené hodiny za měsíc v metodice ročních šetření Českého statistického úřadu	32
3. Struktura úplných nákladů práce v České republice v % v metodice ročních šetření Českého statistického úřadu	33
4. Struktura úplných nákladů práce v České republice bez zemědělství, lesnictví a rybolovu v % v metodice ročních šetření Českého statistického úřadu	33
5. Struktura úplných nákladů práce v České republice bez zemědělství, lesnictví a rybolovu v % v metodice ročních šetření Eurostatu	33
Náklady práce v Evropské unii	34
1. Měsíční náklady práce v Evropské unii v EUR	34
2. Hodinové náklady práce v Evropské unii v EUR	35
3. Odpracované hodiny za měsíc v Evropské unii	36
4. Struktura nákladů práce států Evropské unie v %	37
Příjmy a výdaje sociálního a zdravotního zabezpečení	39
1. Sazby pojistného v ČR	39
2. Struktura zdanění mezd v %	39
3. Sociální zabezpečení a státní politika zaměstnanosti	43
4. Systém veřejného zdravotního pojištění	43
B. Podíl práce na nákladech v Evropské unii 2012–2017	45
1. Podíl práce na nákladech v Evropské unii v národní cenové hladině v %	48
C. Jednotkové náklady práce v EU a v USA 2012–2017	49
1. Úroveň a vývoj jednotkových nákladů práce v národní cenové hladině v EU a v USA	53
2. Úroveň a vývoj jednotkových nákladů práce ve standardu kupní síly (EU-28) v EU a v USA	54
3. Relace jednotkových nákladů práce k průměru EU-28 v % v národní cenové hladině	55
4. Relace jednotkových nákladů práce k průměru EU-28 v % ve standardu kupní síly	56
5. Úroveň a vývoj roční produktivity v EU a v USA v EUR, národní cenová hladina	57
6. Úroveň a vývoj roční produktivity v EU a v USA ve standardu kupní síly, evropská cenová hladina	58
7. Relace HDP na pracovníka k průměru EU-28 v % v národní cenové hladině	59
8. Relace HDP na pracovníka k průměru EU-28 v % ve standardu kupní síly	60
9. Úroveň a vývoj ročních náhrad zaměstnancům na zaměstnance v EU a v USA	61

10. Relace průměrných ročních náhrad zaměstnancům na zaměstnance k průměru EU-28 v % v eurech dle směnného kurzu	62
Faktory změny JNP v ČR	63
1. Faktory změny jednotkových nákladů práce v ČR v letech 2012–2017	63
2. Vybrané charakteristiky a faktory pohybu jednotkových nákladů práce v paritě kupní síly v letech 2011-2016	63
Literatura	64

Úvod

Bulletin reaguje na metodickou roztržitost sledování nákladů práce a práce jako výrobního faktoru, resp. postavení práce v reprodukčním procesu. Na jednom místě soustřeďuje a zpracovává data z tuzemských a zahraničních zdrojů: Českého statistického úřadu, Ministerstva financí České republiky, OECD, Eurostatu a U.S. Department of Commerce, Bureau of Economic Analysis. Opírá se o statistiku práce, daňovou statistiku a o systém národních účtů. Zpracování a prezentace charakteristik z oblasti utváření ceny práce a postavení práce v reprodukčním procesu jsou založeny na certifikované metodice „Sledování nákladů práce a práce jako výrobního faktoru v České republice a v zahraničí“,¹ zveřejněné na webových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky, dostupné na: https://www.mpsv.cz/files/clanky/17046/sledovani_nakladu_prace.pdf.

Získaná data umožňují sledovat náklady práce za Českou republiku a země Evropské unie. Jednotkové náklady práce je možné vyčíslit pouze za členské státy Evropské unie a USA, v případě ostatních zemí chybí relevantní podklady. Pro vystižení trendů se publikovaná data týkají období let 2012-2017. Struktura monitoringu:

1. náklady práce v České republice a v zemích Evropské unie, zdanění, veřejné rozpočty v České republice,
2. podíl práce na nákladech,
3. jednotkové náklady práce.

Monitoring nákladů práce a jejich místa v národohospodářských proporcích vychází z termínů publikace relevantních dat statistickými službami Evropské unie, OECD, USA a České republiky (stav roku 2019):

akce	zdroj	publikace dat
státní závěrečný účet	Ministerstvo financí Poslanecká sněmovna	n + zhruba 5 měsíců n + zhruba 7 měsíců
výsledky o šetření úplných nákladů práce v České republice	Český statistický úřad	n + 11 měsíců
náklady práce v Evropské unii	Eurostat	n + 17 měsíců
zdanění mezd	OECD	n + 6 měsíců
předběžné výstupy národních účtů a propočet hrubého domácího produktu ve standardu kupní síly a národní cenové hladině členských zemí EU za běžný rok	Eurostat	n + 17 měsíců
konečné výstupy národních účtů a propočet hrubého domácího produktu v národní cenové hladině a ve standardu kupní síly zemí za předminulý rok	Eurostat	n + 29 měsíců

Poznámka: n = běžný rok

¹ Tato metodika byla výstupem projektu TD010082 „Metodika soustavného sledování nákladů práce a využití v České republice v mezinárodním srovnání“, který Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i. řešil s finanční podporou Technologické agentury České republiky.

Stručný komentář k vývoji nákladů práce a práce jako výrobního faktoru v letech 2012–2017

Tento bulletin sleduje období let 2012-2017. Recese z roku 2008 je již čtvrtým rokem mimo sledovaný časový interval. Přesto se její dozvuky objevují v ekonomice jako vlny, které mají rozestupy (zpoždění). Takovéto vlny se objevily v české ekonomice právě v prvním a druhém roce sledovaného intervalu (v letech 2012 a 2013), kdy reálný hrubý domácí produkt poklesl o 1,2 p.b. (2012) a o 0,9 p.b. (2013). V nominálním vyjádření však hrubý domácí produkt v celém sledovaném časovém intervalu vykazoval růstovou tendenci. Rok 2012 přinesl zlepšení ekonomických vztahů se zahraničím, přímé zahraniční investice zaznamenaly nejvyšší příliv od roku 2003. V rámci české ekonomiky se dlouhodobě daří nejvíce zpracovatelskému průmyslu. Jedná se o klíčové odvětví české ekonomiky. Nejúspěšnějším odvětvím v roce 2012 však byla netradičně energetika, silný růst zaznamenal i chemický průmysl. Oproti tomu nejhorších výsledků dosáhl těžební průmysl. Rok 2013, jako poslední rok propadu ekonomiky související s krizí v roce 2008, lze charakterizovat obnovou specifického postavení zpracovatelského průmyslu v české ekonomice. V roce 2014 hrubou přidanou hodnotu táhl z tří pětin exportně orientovaný zpracovatelský průmysl. Významně přispělo i stavebnictví. I v roce 2015 klíčovou roli sehrál zpracovatelský průmysl, a to rovnou polovinou u růstu hrubé přidané hodnoty v celé ekonomice. Významně k růstu hrubé přidané hodnoty přispěly i služby (nejvíce obchod, doprava, ubytování a stravování). České ekonomice se s nižší akcelerací dařilo i v roce 2016. O její závislosti na zpracovatelském průmyslu, a především automobilu nelze pochybovat. Jedná se o tahouny české ekonomiky, kteří v čase navíc potvrzují svoji klíčovou pozici. Naopak, odvětví stavebnictví, které je klasicky spojováno s růstovou částí ekonomického cyklu, se v roce 2016 nedařilo a procházelo krizí nejistoty především z důvodu snižování mimořádných zdrojů veřejných zakázek. Poslední rok sledovaného intervalu, rok 2017, se opět zařadil mezi růstové roky. Není nutné znovu zmiňovat klíčové postavení zpracovatelského průmyslu. Velkou měrou na úspěchu roku 2017 se však podílely služby, a to konkrétně obchod, doprava, ubytování a pohostinství a peněžnictví a pojišťovnictví. Obecně lze roky 2015 a 2017 charakterizovat jako nejúspěšnější roky pro českou ekonomiku za poslední dekádu.

Sledovaný časový interval v sobě zahrnuje převážně růstovou fázi hospodářského cyklu (expanzi), proto lze očekávat zvýšený tlak na růst jednotlivých ekonomických veličin. V rostoucí fázi hospodářského cyklu dochází zpravidla ke zvyšování cen. Jelikož převodových mechanismů je v ekonomice celá řada, tak výsledek nebývá vždy stejný. Lze však nalézt několik veličin, které se pojí s trhem práce a povedou k nové tržní rovnováze. V expanzi se zvyšuje poptávka po práci, nabídka po práci, odměna za práci. Ve své podstatě hledání nové tržní rovnováhy vede k zvýšeným nákladům práce. Proto je důležité srovnat stav České republiky s ostatními státy Evropské unie. Je nutné mít na paměti, že každá expanze dříve či později definitivně končí konjunkturou a nastupuje klesající fáze hospodářského cyklu (kontrakce) s následným dnem. Tyto fáze prověří, zda expanze měla oporu v reálné ekonomické situaci nebo byla pouze iluzorní bublinou.

V nominálním vyjádření hrubý domácí produkt rostl po celou délku sledovaného intervalu. Nominální hrubý domácí produkt dosáhl hodnoty 5 110 mld. Kč v roce 2017. Z nominálního pohledu se jedná o úspěšné období pro českou ekonomiku. Meziroční změny v procentním vyjádření nejsou tak výrazné jako expanze před rokem 2008, ale nelze opomenout fakt, že hodnoty, z kterých se vychází ve sledovaném časovém intervalu, jsou vyšší.

Od ledna roku 2013 vstoupila v platnost nová metodika výpočtu ukazatele registrované nezaměstnanosti. Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky sleduje

nadále podíl nezaměstnaných osob.² Data za období 2012-2017 uvedená v tomto bulletinu jsou přepočtena novou metodikou.

Vztah hrubého domácího produktu a nezaměstnanosti je standardně popisován jako negativní. Ve sledovaném období nominální hrubý domácí produkt rostl, přičemž podíl nezaměstnaných osob se snížil ve sledovaném období o 3,3 p.b. Tento pokles pro celý sledovaný časový interval se nevyvíjel jednoznačně. Na začátku sledovaného intervalu se podíl nezaměstnaných osob zvyšoval. Na počátku roku 2012 dosahoval hodnoty 7,1 % s tím, že do poloviny roku hodnoty ukazatele klesaly. Od poloviny roku začal podíl nezaměstnaných osob růst a zastavil se až v únoru roku 2013. Maximální hodnota v té době byla o 1 p.b. vyšší než na počátku sledovaného intervalu. Následně hodnoty ukazatele klesaly, aby v polovině roku započaly opět růst. Na konci roku 2013 ukazatel dosáhl hodnoty 8,2 %³. Tyto změny ukazatele podílu nezaměstnaných osob by šly charakterizovat písmenem „U“, které se vžilo pro vývoj hospodářského cyklu v daném období. Až rok 2014 představoval ve vývoji ukazatele změnu. Do února 2014 podíl nezaměstnaných osob stále rostl až do hodnoty 8,6 %, která představuje nejvyšší hodnotu podílu nezaměstnaných osob ve sledovaném časovém intervalu. V průběhu roku následoval rychlý pokles ukazatele na hodnotu 7,1 %, výjimku tvoří zvýšení z prosince na hodnotu 7,5 %.

Roky 2015, 2016 a 2017 měly podobný vývoj (pokles i růst). Od ledna do června ukazatel vykazuje pokles, v červenci malý nárůst, po kterém následuje opět pokles až do prosince. Pravidelně v prosinci podíl nezaměstnaných osob vzrostl a v lednu dosáhl svého maxima, aby opět začal klesat. V roce 2015 ukazatel měl výchozí pozici na hodnotě 7,7 % a klesal v souladu s předešlým popisem (v červenci mírný nárůst) až do listopadu na hodnotu 5,9 %. V prosinci 2015 podíl nezaměstnaných osob vzrostl na hodnotu 6,2 % a nárůst pokračoval ještě v lednu 2016 na hodnotu 6,4 %. V té době však všechny predikce budoucího vývoje české ekonomiky operovaly s jediným možným vývojem, a to s expanzí. Předpoklad růstu české ekonomiky v sobě zahrnoval i pokles podílu nezaměstnaných osob. Tato predikce se potvrdila. V lednu roku 2017 byl již podíl nezaměstnaných osob na hodnotě 5,3 % a v prosinci dokonce ve výši 3,8 %⁴. Toto procentní vyjádření odpovídá absolutní hodnotě 280 620 uchazečů o práci. Nižší hodnota byla naposledy v roce 1996. Roční průměr 2017 byl o něco vyšší, činil 4,3 %. Predikce na rok 2018 předpovídaly, že podíl nezaměstnaných osob se bude i nadále snižovat. Pokud by se nejednalo pouze o krátkodobý jev, tak by mohlo dojít k posunu přirozené míry nezaměstnanosti⁵.

Vedle podílu nezaměstnaných osob je vhodné se podívat na vývoj trhu práce ze strany zaměstnanosti. Míra zaměstnanosti v roce 2008 dosáhla jednoho z nejlepších výsledků od roku 1999, a to 55,9 %. V letech 2012 až 2014 míra zaměstnanosti nepřekonalala hodnotu z roku 2008. Tato výše byla překonána až v roce 2015 hodnotou 56,4 %. To samo o sobě potvrzuje fakt, že v roce 2008 zasáhla českou ekonomiku hluboká recese a bylo potřeba neobvykle dlouhého času pro její obnovení. V roce 2016 nastala největší meziroční změna ve sledovaném časovém intervalu, hodnota míry zaměstnanosti dosáhla úrovně 57,6 %. Rok 2017 představoval také růst hodnoty míry zaměstnanosti, a to na úroveň 58,5 %. V porovnání s nárůstem z předchozího roku se jedná o nižší navýšení ukazatele. I přes toto zpomalení většina predikcí na následující rok předpokládala, že tento ukazatel bude nadále růst. K samotné hodnotě roku 2017 lze konstatovat, že překonala jednu z nevyšších hodnot toho ukazatele z roku 1996. Již postačuje navýšení tohoto ukazatele o 0,5 p.b. a míra zaměstnanosti překoná svoji nejvyšší hodnotu za celou dobu historie samostatné České republiky.

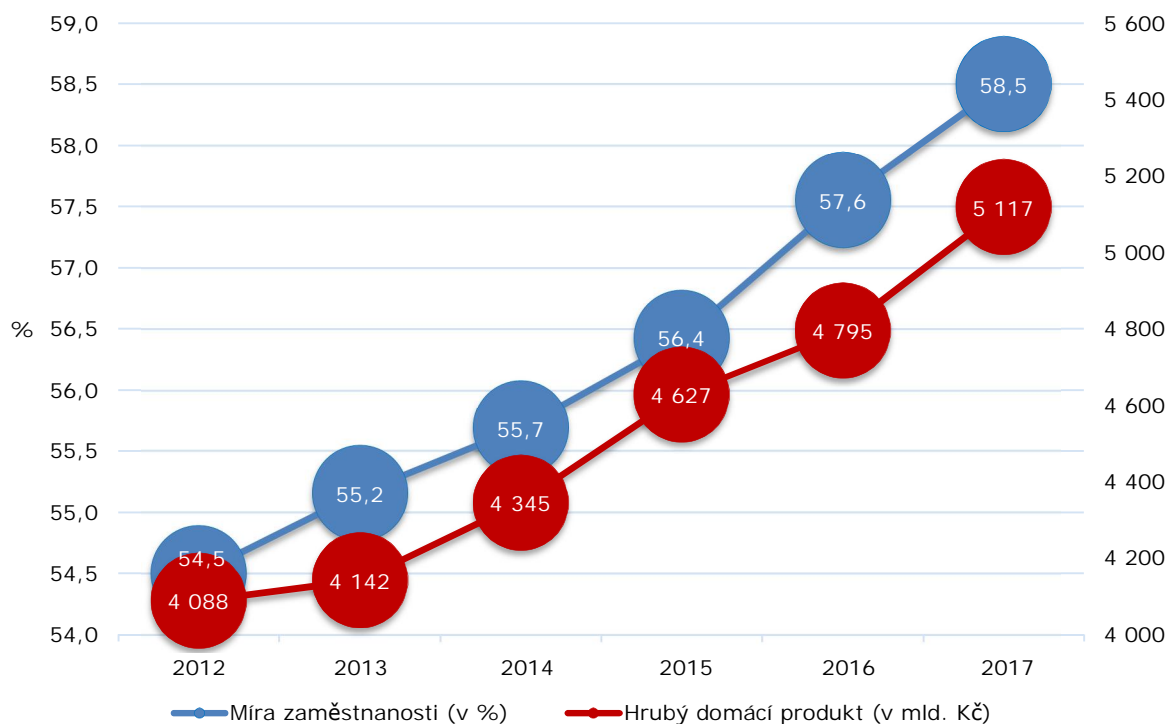
² Změna metodiky ukazatele registrované nezaměstnanosti, dostupné na: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/zmena_metodiky

³ V roce 2013 se jedná o nejvyšší hodnotu.

⁴ V takto nízké hodnotě byl ukazatel podíl nezaměstnaných osob naposledy v květnu a červnu roku 2008.

⁵ Jedná se o hodnotu nezaměstnanosti, k níž skutečná nezaměstnanost v dlouhém období směřuje.

Graf č. 1 Vývoj nominálního hrubého domácího produktu (mld. Kč) a míry zaměstnanosti (%) v letech 2012–2017

Zdroj: Český statistický úřad: Veřejná databáze – Statistiky – Zaměstnanost, nezaměstnanost, dostupné na: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZAM01-B&skupId=426&katalog=30853&pvo=ZAM01-B&str=v467&u=v413__VUZEMI__97__19

Český statistický úřad: Hrubý domácí produkt – Časové řady ukazatelů čtvrtletních účtů, dostupné na: https://www.czso.cz/csu/czso/hdp_cr

Zajímavostí na tomto grafu je, že vývoj míry zaměstnanosti a nominálního hrubého domácího produktu se vyvíjí stejnými trendy.⁶ To naznačuje, že je česká ekonomika stále závislá na lidské práci. Až vzroste významně podíl automatů a robotů ve zpracovatelském průmyslu (i ve stavebnictví⁷), tak se tyto křivky začnou rozcházet.⁸ Míra zaměstnanosti neklesne na hodnotu nula, ale rozhodně nebude dosahovat dnešních relativně vysokých hodnot.⁹ Lze očekávat, že vazba mezi těmito veličinami historicky vytvořená, a navíc zesílená první i druhou průmyslovou revolucí bude minimálně v budoucnu narušena, ne-li dokonce eliminována.

Významný vliv na pohyb ceny práce na českém a evropském trhu, resp. světovém trhu, vždy měly měnově kurzové pohyby, které ve sledovaném časovém intervalu proběhly. Ve vývoji české koruny došlo k výrazným výkyvům. Nejvýznamnější událost se stala v listopadu roku 2013, kdy Česká národní banka přistoupila k uvolnění měnové

⁶ Autor v žádném případě nechce čtenáře uvádět v omyl optickým zkrácením grafu, kterého lze snadno a záměrně dosáhnout změnou měřítka jednotlivých os grafu. Jde pouze o zachycení stejného růstového trendu sledovaných ekonomických veličin.

⁷ Ve Spojených státech amerických byla již postavena hrubá stavba domu za pomoci robota a jednoho operátora.

⁸ Průmysl 4.0.

⁹ Stávající profese zaniknou, ale vzniknou nové profese. Dnešní zaměstnanci však na tyto nové profese nejsou odborně připraveni. Jako logické se jeví, že se tento problém bude týkat především profesí orientujících se na intelektuální rutinu.

politiky s cílem oslabit českou korunu na kurz 27 Kč/EUR. V souvislosti s tím došlo i ke změně kurzu vůči dalším měnám. Česká národní banka dostala svému závazku držet hodnotu české koruny na kurzu 27 Kč/EUR celý rok 2014. Tento závazek prodloužila na rok 2015 i rok 2016. Dne 6. 4. 2017 rozhodla bankovní rada o ukončení kurzového závazku. Kurz od té doby mohl kolísat nahoru i dolů v závislosti na vývoji poptávky a nabídky. Studie od autora Caselli (2017) z Mezinárodního měnového fondu má za cíl zjistit, zda přijetí kurzového závazku Českou národní bankou zabránilo deflaci na českou ekonomiku. Z analýzy vyplývá, že s velkou mírou pravděpodobnosti opravdu zavedení kurzového závazku zvýšilo inflaci, a tak ochránilo českou ekonomiku před deflací a všech následných negativních dopadů na ekonomiku z ní plynoucí. Vedlejším efektem kurzového závazku je nárůst devizových rezerv 2,46 bilionu Kč. Tato hodnota v českých korunách je uložena v eurech. Její výše se mění podle změny hodnoty kurzu eura. V případě posilování české koruny lze očekávat snížení hodnoty devizových rezerv.

V průběhu sledového intervalu prošel kurz dolaru k euru apreciací i depreciací. Na konci sledovaného období byl kurz 1,2 dolaru za euro. Hodnota těchto dvou měn se k sobě přibližovala.

Zásadní změnou proti předchozím bulletinům je přechod z metodiky ESA 95 na ESA 2010. Původní hodnoty za celé sledované období 2010-2015 jsou zpětně přepočítány novou metodikou ESA 2010.

Náklady práce

V rámci Evropské unie¹⁰ jako celku můžeme hovořit o růstu nákladů práce. V této statistice se sleduje pouze 23 zemí Evropské unie¹¹. Z nich 20 zemí zaznamenalo nárůst nákladů práce. Největší nárůst u měsíčních nákladů práce v průměrné roční hodnotě za sledované období byl u Litvy (6,4 %), Lotyšska (6,3 %) a Estonska (5,8 %). Co se v předchozích bulletiněch rýsovalo, tak v letošním bulletinu jasně vychází. Pobaltské republiky mají dlouhodobě nejrychleji rostoucí měsíční náklady práce v procentním vyjádření. Stále však platí, že Litva a Lotyšsko mají nejnižší absolutní hodnotu měsíčních nákladů práce v Evropské unii. Estonsko vychází z vyššího základu než zbylé pobaltské republiky. Dokonce překonalo Českou republiku již v roce 2014 a od té doby má vyšší hodnotu.

V letošním bulletinu se objevují pouze dvě země, které v ročních přírůstcích vykazují záporné hodnoty. Tyto hodnoty jsou tak blízké nule, že je relativní hovořit o poklesu. K těmto dvěma zemím navíc jedna země vykazuje v meziročních přírůstcích ve sledovaném časovém intervalu stagnaci. Shodnou nejnižší hodnotu ve sledovaném časovém intervalu v ročních přírůstcích vykazuje Řecko a Itálie (-0,2 %). Zatímco tempo poklesu nákladů práce v Řecku se v čase snižuje¹² (de facto z hodnot okolo -4 % se přibližuje k nule), Itálie kolem nízkých záporných hodnot osciluje už delší dobu. Vhodné je zmínit ještě jednu zemi, a tou je Španělsko. V ní se celkově náklady práce v čase nemění, proto i roční přírůstky jsou oscilující kolem nuly.¹³

Vedle měsíčních nákladů práce je nutné sledovat i hodinové náklady práce. V rámci tohoto bulletinu dochází k značným skokům u hodinových nákladů práce. Největší nárůst

¹⁰ Evropská unie je brána jako EU-28. Součástí tohoto bulletinu je i Chorvatsko, které přistoupilo 1. července 2013. Pokud jsou data za Chorvatsko dostupná ve sledovaném časovém intervalu, byla použita při výpočtech.

¹¹ Měsíční náklady práce nelze sledovat za Bulharsko, Chorvatsko, Kypr, Maltu a Rumunsko. Tyto státy nejsou členy Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, nejsou známy jejich odpracované hodiny za měsíc.

¹² De facto pokles nákladů práce v Řecku souvisí s dluhovou krizí v Řecku, která vyplula na povrch v roce 2009.

¹³ Řecko, Itálie i Španělsko jsou země, které i když patří mezi původní členské země Evropské unie, tak se potýkají s velkými vnitřními strukturálními problémy v hospodářství. Jejich trhy práce vykazují řadu neefektivností, které jsou dány mnoha faktory, ale mezi všemi vyniká rigidita trhu práce.

u hodinových nákladů práce v průměrné roční hodnotě za sledované období byl u Rumunska (8,6 %), Bulharska (8,0 %), Lotyšska (6,8 %) a Litvy (6,5 %). Nejnižší hodnoty byly zaznamenány u zemí: Kypr (-1,1 %) ¹⁴, Řecko (-0,1 %) a Itálie (0 %).

Průměrný růst měsíčních nákladů práce v Evropské unii byl 2,1 %. Oproti loňskému bulletinu se jedná o pokles ve výši 0,1 p.b.

V České republice bylo v průběhu sledovaného období tempo přírůstků produktivity práce o trochu vyšší než tempo přírůstků nákladů práce (v průměru o 0,2 p.b.). U produktivity ve standardu kupní síly byl nárůst vyšší. Tento rozdíl je však zanedbatelný, protože se jedná v průměru o hodnotu 0,5 p.b.

V rámci sledovaného období byly měsíční náklady práce v roce 2012 na své maximální hodnotě, a to 1 480 eur. Následně klesaly až do roku 2014, kdy dosáhly minima ve výši 1 392 eur. Následně rostly a na konci sledovaného intervalu dosáhly hodnoty 1 680 eur. Produktivita v národní cenové hladině dosáhla v roce 2012 úrovně 31 875 eur. Do roku 2014 klesala až na minimum ve výši 30 664 eur. V roce 2017 dosáhla hodnoty 35 862 eur. Jedná se o stejný vývoj hodnot, jako měly náklady práce. Současně platí, že obě veličiny dosáhly svých nových maxim. Trochu jiný pohled nám poskytuje ukazatel produktivity ve standardu kupní síly. Od roku 2012 (hodnota 45 571) do roku 2015 (hodnota 51 540) je rostoucí. V roce 2016 dochází k mírnému poklesu na hodnotu 51 463. V posledním roce sledovaného intervalu opět dochází k růstu, a to na 53 117. I tato hodnota je nejvyšší v historii České republiky.

Dynamický vývoj prodělaly náklady práce a produktivita po roce 2014 ve sledovaném časovém intervalu, kdy česká ekonomika rostla. Náklady práce vzrostly mezi roky 2014 a 2015 o 3 %, přitom produktivita se zvýšila o 6 %. Mezi roky 2015 a 2016 tomu bylo obráceně, náklady práce narostly o 6,5 % a produktivita pouze o 3 %. Mezi roky 2016 a 2017 náklady práce rostly o 10 % a produktivita o 7 %. Ekonomická teorie pracuje s časovým zpožděním, kdy produktivita práce není okamžitě ohodnocena, ale její růst je zohledněn v nákladech práce až v dalším období. Lze očekávat, že v meziroční změně mezi roky 2017 a 2018 dojde k růstu obou veličin, produktivita však více než náklady práce. Tento výsledek by nastal za předpokladu, že neexistují jiné faktory, které by měly vliv na výslednou hodnotu produktivity a nákladů práce. V realitě však existuje plno dalších faktorů, které mohou narušit vztah mezi produktivitou a náklady práce. Již výše bylo napsáno, že predikce o budoucím vývoji jsou expanzivně laděné. Nedostatek výrobního faktoru práce, popřípadě jeho nesoulad k potřebám ekonomiky, může vyvolat zvýšený tlak na náklady práce bez nárůstu produktivity.

Do budoucna se v české ekonomice objeví problém v podobě nedostatku vlastních finančních prostředků. Firmy své provozní potřeby po roce 2008 začaly ve větší míře financovat prostřednictvím vlastních zdrojů. V té době se jednalo o logickou reakci firem na chování bank po finanční krizi. Zkušenosti firem v té době získané vytvořily vzorce chování, které měly za následek ještě větší pokles počtu úvěrů na provozní potřeby. ¹⁵ Tento vlastní způsob financování prodlužuje všechny jednotlivé etapy hospodářského cyklu. V současné fázi hospodářského cyklu se až takovou měrou negativně neprojevuje, ale problém nastane v období vrcholící konjunktury. Rozhodně pozitivním jevem bude nezadluženost firem. Nenastane tolik úpadků a insolvencí při ekonomickém poklesu. V následných etapách hospodářského cyklu (recese, krize) se projeví negativně nedostatečná akumulace kapitálu v rezervách firem. Ohrožení firem bude zesíleno jevem, který je typický v době krize, pokles ochoty bank poskytovat úvěry jakéhokoliv typu. Proto

¹⁴ Kypr není členem Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, proto nemá hodnotu měsíčních nákladů práce.

¹⁵ Přitom firmy působící v českém hospodářství nedosahovaly nikdy ani průměru úvěrů na provozní potřeby Evropské unie.

Lze očekávat, že část finančních prostředků určených pro budoucí investice a optimalizaci výroby již nebude k dispozici, protože byla vydána na provoz v minulosti. Tyto finanční prostředky budou chybět v předkrizové době, v krizové i po ní. Přitom z hlediska života firmy se jedná o těžký časový interval, kde jsou potřeba finanční prostředky. O jak velký nedostatek finančních prostředků se bude jednat, se projeví hloubkou (velikostí) následující krize. Velký vliv bude mít i (ne)ochota bank poskytnout úvěr. Z tohoto důvodu se jeví rozumné sledovat s náklady práce i zadlužení firem pro provozní potřeby.

Korporátní úvěry v celém sledovaném časovém intervalu rostly. Ze začátku sledovaného intervalu to byl však růst velmi pozvolný. Odpovídal stavu českého hospodářství v letech 2012 až 2014, jak bylo výše uvedeno. V roce 2015, kdy česká ekonomika byla v růstové části hospodářského cyklu, vzrostl objem korporátních úvěrů téměř na úroveň roku 2011. Rok 2011 byl po krizi z roku 2008 prvním rokem s nárůstem úvěrů. Rok 2016 má prvenství v podobě největšího nárůstu objemu korporátních úvěrů ve sledovaném časovém intervalu. Tento nejvyšší nárůst dosahuje však pouze okolo poloviny hodnot, jakými narůstaly korporátní úvěry v letech 2006, 2007 a 2008. Z dnešního pohledu je více než patrné, že české hospodářství bylo již silně přehřáté a proúvěrované, že příchod jakékoliv krize by způsobil propad reálné ekonomiky. Neštěstím finanční krize z roku 2008, která se přelila ze Spojených států amerických do celého světa, byl silnější dopad na českou ekonomiku, než by bývalo bylo u krize způsobené z jiného důvodu. Zasáhla totiž i naše obchodní partnery (odběratele). Důvodem byl její globální i reálný rozměr. Z finančního sektoru se přelila záhy do reálných ekonomik všech rozvinutých zemí, a tak dosáhla globálního rozměru. Česká ekonomika se zotavovala z krize déle a klopýtavě, protože musel být proveden ozdravný proces ekonomiky u obchodních partnerů. Až následně poté mohl být zahájen v české ekonomice. Snad se monetární autorita a firmy poučily z krize 2008 a tento scénář se již nebude opakovat. Vše zatím nasvědčuje, že zmíněné subjekty mají v živé paměti, co se přihodilo a již neriskují tímto způsobem. V roce 2017 se nárůst korporátních úvěrů snížil, a to na hodnotu nepatrně vyšší než v roce 2015. Zajímavostí tohoto roku však je, že se suma korporátních úvěrů poprvé v historii přehoupala přes jeden bilion korun. Při zachování opatrnosti lze konstatovat, že stále v české ekonomice existuje prostor pro vyšší využívání úvěrů v podnikání. Podíl objemu korporátních úvěrů vůči hrubému domácímu produktu se v České republice pohybuje kolem 20 %. V eurozóně tento poměr dosahuje téměř dvojnásobné hodnoty. Při zohlednění českých specifíků, jako jsou (ne)rozvinutost české ekonomiky, závislost na zahraničních odběratelích (postavení českých firem ve výrobních řetězcích) a (ne)fungování trhu práce, by nebylo rozumné cílit podíl úvěrů k hrubému domácímu produktu na hodnotu, jakou má eurozóna. Pozitivním jevem je i snižující se podíl nevykonných úvěrů¹⁶, konečná hodnota na konci sledovaného období byla 4, 23 %. Kontinuální pokles tohoto ukazatele je od roku 2010, přesto ještě nedosáhl hodnoty 3,07 % z roku 2007. Důležitý trend, který se v oblasti s korporátními úvěry projevuje, je přesun od úvěrů denominovaných v korunách k úvěrům poskytnutých v eurech. V roce 2007 byl podíl úvěrů v eurech 17 %, zatímco v roce 2017 jich bylo již 30 %.

V loňském bulletinu bylo odhadováno, že v posledním sledovaném roce 2016 česká ekonomika dosáhne nových rekordních hodnot u veličin produktivity práce a nákladů práce. Tato predikce se naplnila pouze u produktivity. U nákladů práce však nebyla překonána hodnota z roku 2011, která činila 1 580 eur. V roce 2016 dosáhla pouze hodnoty 1 527 eur. V roce 2017 se již situace změnila. Nejen že produktivita dosáhla novodobého rekordu s hodnotou 35 862, ale i náklady práce dosáhly historicky nejvyšší hodnoty 1 680 eur. Předpoklad i pro příští bulletin zůstává, že obě hodnoty porostou.

¹⁶ Jedná se o úvěry, které jsou zpožděné ve splácení, či je u nich z nějakého důvodu zvýšena pravděpodobnost, že by v budoucnu nemusely být splaceny podle plánu.

Ve struktuře nákladů práce v České republice podle metodiky ročních šetření Eurostat byla nejvyšší hodnota přímých nákladů v letech 2015 a 2017 shodně ve výši 73,5 %. Nejnižší hodnota ve sledovaném období byla v roce 2014 v hodnotě 72,3 %. Podíl mezi přímými a nepřímými náklady je relativně stabilní v čase nejen v České republice, ale i v ostatních zemích Evropské unie. Krize z roku 2008 změnila poměr mezi přímými a nepřímými náklady způsobem, že převládají přímé náklady. Největší změna nastala u Belgie, a to o 4 p.b. Tato změna byla ve prospěch zvýšení podílu přímých nákladů. Význam přímých nákladů se v čase zvyšuje.

Podle údajů o úplných nákladech práce zaměstnavatelé v pokrizovém období v České republice reagovali snížením „dobrovolných“ plnění zaměstnancům, tj. výdajů neurčených zákonnými normami v oblasti nepřímých nákladů práce (sociálních požitků a ostatních sociálních výdajů). Pokles z roku 2007 pokračoval do roku 2012, kdy dosáhl svého minima. V roce 2013 dochází k mírnému růstu. Po zbytek sledovaného intervalu hodnota ukazatele klesá až na novou minimální hodnotu v roce 2016. V roce 2017 došlo k nárůstu na nejvyšší hodnotu sledovaného období. Nejedná se však o nejvyšší historickou hodnotu. Proto lze očekávat, že ekonomický růst povede k tomu, že zaměstnavatelé opět začnou využívat pro získávání nových a udržení stávajících zaměstnanců výdajů neurčených zákonnými normami v oblasti nepřímých nákladů práce.

V české ekonomice byl dlouhodobě podíl odstupného na úplných nákladech práce přibližně 0,5 % do roku 2008. V roce 2009 se z důvodu ekonomické krize tento podíl zvýšil na hodnotu 0,87 %. V následujících letech se podíl odstupného navracel na standardní úroveň 0,5 %, které dosáhl již v roce 2011. Následující roky hodnota podílu odstupného k úplným nákladům práce klesala až do roku 2015, kdy dosáhla dosavadního historického minima 0,29 %. V roce 2016 došlo k nárůstu na hodnotu 0,33 %. V minulém bulletinu bylo predikováno, že v době konjunktury se nebude zvyšovat podíl odstupného. Tato predikce byla v souladu s realitou. V konjunkturu opravdu klesl nejen podíl odstupného na úplných nákladech práce, klesla i absolutní hodnota¹⁷. Rok 2017 se tak může pyšnit dalším pomyslným rekordem v podobě nejnižšího podílu odstupného 0,27 %.

Trend poklesu byl i přes rostoucí úplné náklady práce dán poklesem odstupného. V roce 2016 došlo k nárůstu odstupného oproti předchozím letům, a proto se i zvýšil podíl. Největší nárůst odstupného v roce 2016 byl ve zpracovatelském průmyslu, zásobování vodou; odpadní vody, odpady a sanace, velkoobchod a maloobchod; opravy motorových vozidel a peněžnictví a pojišťovnictví podle klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE).

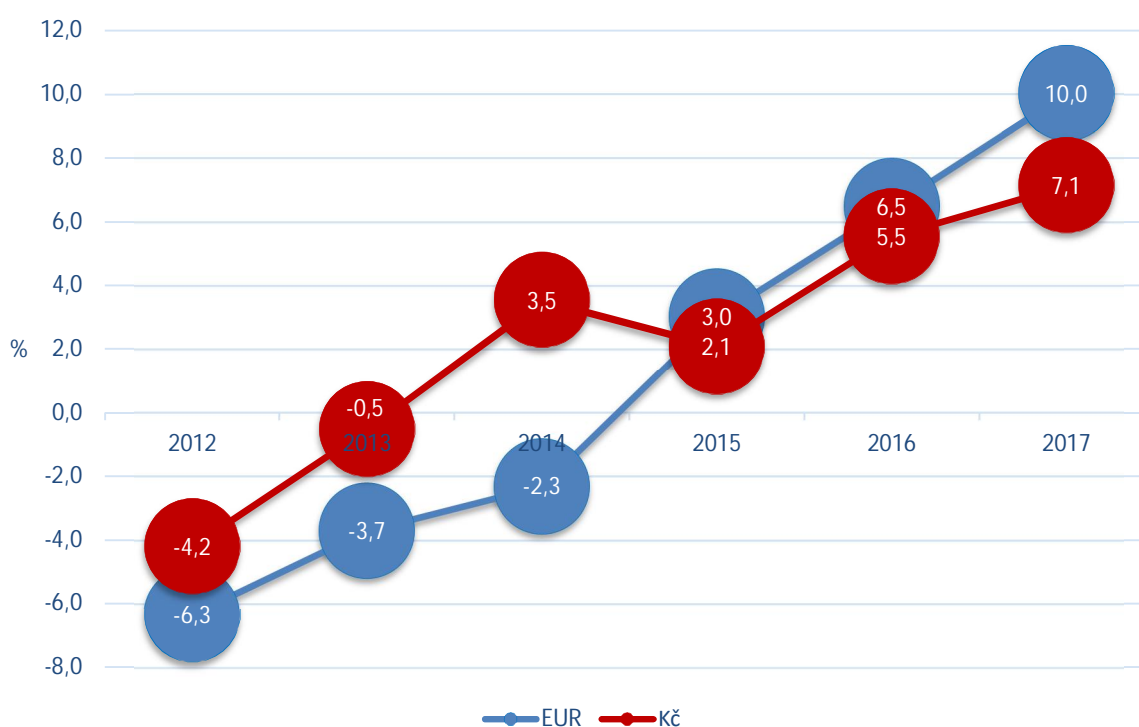
Ve sledovaném časovém intervalu 2012–2017 se česká koruna vyvíjela zajímavým způsobem. Vedle opakovaných fází hospodářského cyklu expanze a recese po krizi z roku 2008 má velký vliv na vývoj kurzu české koruny i kurzový závazek České národní banky. Od roku 2012 do listopadu roku 2013 česká koruna depreciovala. Od listopadu 2013 hodnotu české koruny určoval závazek České národní banky až do dubna 2017. V kurzovém závazku se kurz české koruny měnil, není tedy pravdou, že by se neměnil. Udržoval si však hodnotu nad 27 Kč za euro. Po ukončení kurzového závazku česká koruna logicky po dlouhé době začala apreciovat. S ohledem na komunikaci České národní banky a devizovým rezervám, které měla po kurzovém závazku k dispozici, nedošlo k žádné významné apreciaci.¹⁸ Vývoj kurzu české koruny však měl vliv na vývoj nákladů práce vyjádřených v českých korunách. V absolutním vyjádření náklady práce v eurech v letech 2012 a 2013 poklesly a ve spojení s depreciací české koruny došlo k rychlému poklesu nákladů práce v českých korunách. V roce 2014 sice náklady práce v eurech ještě poklesly,

¹⁷ Absolutní hodnota odstupného v roce 2015 byla 108 Kč/měsíc/osobu. Je tedy nižší než hodnota roku 2017, kdy činila 110 Kč/měsíc/osobu.

¹⁸ Existovala obava, že spekulanti zaútočí na českou měnu.

ale vliv oslabené české koruny byl tak výrazný (o 5,98 %), že náklady práce v českých korunách výrazně vzrostly. Od roku 2015 dokonce sledovaného intervalu náklady práce v eurech již pouze rostly. Náklady práce v českých korunách ve stejném intervalu rostly také. Jejich růst byl však nižší vzhledem ke kurzovému závazku České národní banky, který udržoval českou korunu znehodnocenou. Rok 2017 pro náklady práce v eurech představuje historicky jednu z nejvyšších hodnot nárůstu z roku na rok (vyšší byla pouze v roce 2008 hodnotou 16,9 %). Z důvodu apreciace české koruny byl nárůst nákladů práce v českých korunách nižší.

Graf č. 2 Roční přírůstky měsíčních nákladů práce v Kč a eurech v letech 2012–2017 v %

Zdroj: Eurostat: *Population and social conditions - Labour market - Labour costs*, dostupné na: <http://ec.europa.eu/eurostat>; OECD.StatExtracts - *Labour - Labour Force Statistics - Hours worked*, dostupné na: <http://stats.oecd.org>; propočít Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i..

V tomto bulletinu je sledováno období 2012–2017. Kdyby zachycoval ale ještě rok 2011, tak by byl jasně patrný propad recesního roku 2012. Graf zachycuje tento stav zápornou hodnotou - 6,3 % meziroční změny. Jedná se o nejhlubší pokles nákladů práce v eurech v novodobé historii.¹⁹ Z grafu je rovněž patrné, že nejvýraznější rozdíl mezi náklady práce v českých korunách a v eurech ve sledovaném časovém intervalu nastal v roce 2014. Pokles v nákladech práce v eurech meziročně činil - 2,3 %, zatímco náklady práce v českých korunách byly meziročně růstové v hodnotě 3,5 %. Rozdíl 5,8 p.b. mezi hodnotami v eurech a českými korunami představoval čím dál více se otevírající nůžky v nákladech práce za poslední období. Po roce 2015 došlo k popsánému posílení kurzu české koruny v rámci kurzového závazku. Náklady práce v eurech vzrostly meziročně

¹⁹ Nejvíce rostoucím rokem z hlediska nákladů práce v eurech v novodobé historii byl rok 2008 s hodnotou 16,9 %.

o 3 %, zatímco náklady práce v českých korunách pouze o 2,1 %. V roce 2016 náklady práce v eurech rostli o 6,5 %. Opětovné posílení české koruny k hranici 27 Kč způsobilo nižší nárůst nákladů práce v českých korunách a to o 5,5 %. Kurzový závazek měl za následek relativně stabilní kurz nad hodnotou 27 Kč. Proto se v nákladech práce v českých korunách více než vliv kurzu projevuje skutečný nárůst nákladů práce. Rok 2017 představuje opětovné otevírání nůžek v nákladech práce v eurech a v českých korunách. V eurovém vyjádření dosáhly meziročního růstu 10 %. V českých korunách meziroční růst pouze 7,1 %. Tento skok byl vyvolat apreciaci kurzu po ukončení kurzového závazku. Také dochází k opětovnému otevírání nůžek u nákladů práce v eurech a v českých korunách, tentokrát však v obráceném vztahu, než platilo doposud. Tento proces nenápadně započal již v roce 2015.

I přes tento rekordní nárůst nákladů práce v eurech, a to jak v absolutní, tak i relativní hodnotě, je Česká republika v porovnání s ostatními státy stále šestá v pořadí s nejnižšími měsíčními náklady práce v roce 2017. To je dáno rozložením nákladů práce v ostatních zemích Evropské unie. Toto pořadí lze porovnat s nejnižší absolutní hodnotou ve sledovaném časovém intervalu, kterou představuje hodnota z roku 2014. Česká republika v daném roce byla na pátém místě v pořadí s nejnižšími měsíčními náklady práce. V roce 2016 a i 2017 došlo ke zhoršení postavení o jednu příčku u měsíčních nákladů práce. Země, která se stala „levnější“ než Česko, bylo Slovensko. Kromě Slovenska, které nám je náklady práce velice blízké, tak se posledním nárůstem české náklady práce přiblížili nákladům práce Estonska. Bude zajímavé sledovat, jestli v příštím bulletinu české náklady práce vzrostou ještě více a Česká republika „předstihne“ i Estonsko. Je nutné si uvědomit, že prvním třem zemím s nejnižšími náklady práce nelze konkurovat. Jedná se o státy: Litva, Lotyšsko a Maďarsko. Tyto státy mají rozdílně orientované ekonomiky a i životní úroveň je na jiné úrovni.

Přes vysokou dynamiku nákladů práce si české podniky udržely i v podmínkách ekonomické krize výrazný odstup od vyšší úrovně měsíčních nákladů práce vyspělých tradičních tržních ekonomik Evropské unie. Konkurenční výhody z nižší úrovně nákladů práce v České republice, zejména v průmyslu, se budou realizovat ještě po delší časové období. Proces přibližování cenové a výdělkové hladiny ke standardním proporcím vnitřního jednotného evropského trhu bude dlouhodobý. Podnikatelské subjekty mají dostatek času na eliminaci nepříznivých dopadů zvyšováním produktivity práce. Snad se tentokrát české subjekty vyvarují docela časté situaci, kdy promeškají čas vyměřený k přizpůsobení se změnám a následně začnou lobbisticky tlačit na politické úrovni ke tvorbě řešení, která povedou k pokřivení tržního prostředí. V roce 2017, stejně jako v předchozích letech, nebyla ze strany soukromého sektoru iniciativa mající za následek zvýšení produktivity práce. Fiskální a i monetární autority by se měly zříct vytváření polštářů pro soukromý sektor. Tyto polštáře vytváří samy o sobě distorze.²⁰ Nejen teoreticko-filozofickou otázkou zůstává, jak soukromý sektor může ovlivnit produktivitu práce, když je vázán v rámci hierarchie obchodních a výrobních řetězců na místech, kterým není přisuzována přidaná hodnota. V takovém případě jakákoliv snaha, ať již fiskálních či monetární autorit, je pouze snaha udržet současný status quo.

Česká republika patří historicky ke státům s vyšším stupněm sociální solidarity, tj. s vyšším objemem povinných příspěvků zaměstnavatelů a zaměstnanců do centralizovaných sociálních fondů, konkrétně na důchodové zabezpečení, které tvoří nemocenské pojištění, politika zaměstnanosti a zdravotní zabezpečení. „Zdanění“ práce v České republice odráží vysoké standardy sociálního a zdravotního zabezpečení, a to současně při nízké výdělkové hladině. Podíl sociálního a zdravotního pojištění placeného zaměstnavateli

²⁰ Kurzový závazek byl Českou národní bankou využit jako nástroj pro boj proti deflaci, která České republice reálně hrozila. Ovšem vedlejší efekt kurzového závazku, jenž nelze opomenout, je ovlivnění trhu práce. V korunovém vyjádření se stala práce levnější pro zahraniční investory.

a zaměstnanci na úplných nákladech práce se dlouhodobě v České republice pohybuje okolo hodnoty 25 %. Na začátku sledovaného intervalu dosáhl hodnoty 24,55 %. V posledním sledovaném roce tato hodnota vzrostla na úroveň 24,84 %. Nedošlo k překročení hodnoty 25 %, jako tomu bylo v předchozích letech v rámci sledovaného intervalu. Výši svých odvodů do centralizovaných solidárních fondů sociálního zabezpečení se Česká republika řadí mezi evropské země s kontinentálním modelem sociálně-tržní ekonomiky. Relativně vysoký podíl sociálního pojištění kompenzuje na straně zaměstnance nízká váha daně z příjmu (ve srovnání s ostatními zeměmi Evropské unie), která se pohybuje dlouhodobě mezi 8 % a 10 % průměrného výdělku.

V hospodářské krizi zřetelně vystoupila nevyváženost mezi příjmy sociálního a zdravotního pojištění a zákonným plněním a vysoká citlivost obou systémů na cyklický vývoj ekonomiky. V posledním bulletinu hodnoty počtu pobíratelů starobních důchodů pro roky 2012, 2013 a 2014 vykazovaly stagnaci. V tomto bulletinu se pokusíme na tuto problematiku podívat podrobněji a z jiného úhlu. Odchod lidí z trhu práce do penze, ať již řádné či předčasné, má vliv na podobu trhu práce²¹. S ohledem na demografický vývoj v České republice se bude jednat o významný ukazatel v následujících čtyřiceti letech, které pro fungování důchodového systému představují právě problém. Již nyní by měli zaměstnavatelé řešit, jak se vypořádají s nedostatkem pracovní síly, která s velkou pravděpodobností nastane. Nově budou proto sledovány statistiky – podíl nově přiznaných starobních důchodů k nově přiznaným důchodům (suma všech důchodů) a podíl nově přiznaných předčasných důchodů k nově přiznaným důchodům (suma všech důchodů). V případě zajímavých hodnot budou komentovány i meziroční změny v rámci veličin nově přiznané starobní důchody, nově přiznané předčasné důchody a nově přiznané důchody (suma všech důchodů).

Podíl nově přiznaných starobních důchodů k nově přiznaným důchodům (suma všech důchodů) na začátku sledovaného období dosáhl hodnoty 27,75 %. Rostl až do roku 2015, kdy dosáhl rekordní hodnoty 38,31 %. Po tomto vrcholu následoval pokles a v posledním roce sledovaného období se zastavil podíl na hodnotě 34,69 %. V budoucnu bude zajímavé sledovat, jestli pokles tohoto ukazatele ovlivnila rostoucí fáze ekonomického cyklu nebo jiné faktory.

Podíl nově přiznaných předčasných důchodů k nově přiznaným důchodům (suma všech důchodů) na začátku sledovaného období dosáhl hodnoty 14,54 %. V následujících dvou letech překročil hranici 18 % (2013 18,17 % a 2014 18,64 %). Poslední tři sledované roky stagnoval nad 16 % (2015 16,27 %, 2016 16,35 % a 2017 16,57 %). Z výsledných hodnot jde vyzorovat, že veličiny nově přiznané starobní důchody a nově přiznané předčasné důchody nejsou synchronizované ve svém průběhu. Faktory, které ovlivnily počty nových starobních důchodů, nejsou determinující pro počty nových předčasných důchodů. Fiskální autorita by se měla o tento fakt zajímat. Digitalizace v České republice neprobíhá takovou rychlostí, aby dokázala předejít blížícím se důsledkům stárnutí populace. Zmírnit nastávající problém lze snížením nárůstu počtu odchodů do předčasného důchodu²². Trh práce si nebude moci dovolit ztrátu pracovníků v produktivním věku. Velmi zajímavé by bylo sledovat i skladbu profesí, které volí ve větší míře možnost odchodu do předčasného

²¹ Odchod pracovníka do penze představuje v převážné většině případů konec působení na trhu práce. Trh práce neztrácí v mnoha případech pouze kvalifikovanou pracovní sílu, ale hlavně pracovní sílu s pracovními zkušenostmi, návyky a dovednostmi. Tuto ztrátu není možné okamžitě kompenzovat, pokud za sebe daný pracovník neškolí náhradu. Tvrzení o ztrátě pracovní síly s pracovními zkušenostmi, návyky a dovednostmi je založeno na neporušitelné podmínce nároku na starobní důchod, která je stanovena na 35 odpracovaných let. Za tento čas i nekvalifikovaný pracovník získá značné penzum znalostí, zkušeností a dovedností.

²² Je nutné tento jev vnímat ve dvou dimenzích. Z hlediska finanční je pro stát institut předčasného důchodu výhodný. Z hlediska trhu práce však rozhodně ne.

důchodu²³. S tím je spojeno i to, zda mezi studenty, kteří vstoupí na trh práce, je dostatečný počet, který tyto výpadky bude kompenzovat. Fiskální autorita by měla věnovat pozornost i možnosti vytvoření dočasně výhodné podmínky (po dobu nevhodné demografické skladby obyvatelstva pro důchodový systém) pro pracovníky, kteří oddálí svůj odchod do starobního důchodu. Takové opatření by pomohlo zmírnit pravděpodobný vývoj na trhu práce. Špatně nastavené pravidlo může snadno vést k ještě většímu problému, kdy dojde u jistých profesí k vytvoření pracovní pozice, kterou se nevyplatí opustit.

Od 1. ledna 2013 začal fungovat druhý pilíř důchodového systému. V bulletinu druhý pilíř důchodového systému není zohledněn z důvodu jeho plánovaného zrušení k 1. lednu 2016 a z důvodu zachování dlouhodobého charakteru časové řady. Druhý pilíř důchodového systému byl ukončen podle plánu v lednu, kdy bylo ukončeno placení pojistného do tohoto systému. V červnu 2016 byla následně zahájena likvidace důchodových fondů penzijními společnostmi.

Schodek rozpočtů zdravotních pojišťoven byl deficitní od roku 2012 (-1,5 mld. Kč) do roku 2013 (-1,4 mld. Kč). Od té doby dosahoval vždy přebytku, i když volatilita těchto přebytků byla značná. V roce 2014 skončil rozpočet zdravotních pojišťoven přebytkem, a to ve výši 2,3 mld. Kč. V roce 2015 přebytek dosáhl hodnoty pouze ve výši 0,6 mld. Kč. V roce 2016 přebytek překonal všechny předchozí přebytky rekordní hodnotou ve výši 5,9 mld. Kč. V roce 2017 však rekord z roku 2016 padl, protože přebytek dosáhl hodnoty 9,5 mld. Kč. Zajímavé je, že v roce 2011 dosahoval deficit hodnoty – 5,2 mld. Kč. Jedná se tak o výraznou volatilitu ve velmi krátkém čase.

Bude velmi zajímavé sledovat, kam se bude vyvíjet saldo důchodového účtu a saldo rozpočtu zdravotních pojišťoven. Můžeme jen doufat, že budou přebytková v blízké budoucnosti, protože všechny prognózy vývoje počtu seniorů predikují zvýšené výdaje cca do roku 2060. Vytvořit alespoň částečnou rezervu, která by pokryla tyto zvýšené budoucí výdaje, se jeví jako rozumný krok. Vstupních proměnných je však více, např. schopnost politiků nevyčerpat vytvořené rezervy na jiný účel, ochota obyvatelstva platit povinné odvody, míra inflace atd.

Sledovaný časový interval lze charakterizovat obnovou (expanzí) po ekonomické depresi. Rostla zaměstnanost, proto se zvyšovala i příjmová strana obou účtů. Případné snížení sazeb pojistného by ve svém důsledku vedlo pouze k prohloubení deficitů financování sociálního zabezpečení (sociální a zdravotní pojištění).

Podíl práce na nákladech

V České republice podíl práce na nákladech v přepočtu na pracovníka byl na počátku sledovaného období na úrovni 22,5 %. V průběhu sledovaného období docházelo k poklesu až do roku 2014. Od roku 2015 hodnota podílu práce na nákladech rostla až do konce sledovaného období. Konečná hodnota byla ve výši 23,2 %. Oproti hodnotě z roku 2016 se jedná o navýšení o 0,2 p.b. Hodnota podílu práce na nákladech v čase se jeví stabilní, protože osciluje v každém bulletinu okolo podobné hodnoty. Průměrná hodnota podílu práce na nákladech ve sledovaném časovém intervalu byla 22,5 % (zvýšení průměrné hodnoty oproti loňskému bulletinu bylo o 0,1 p.b.). Přechod z metodiky ESA 95 na ESA 2010 měl za následek zhoršení pozice České republiky v rámci Evropské unie. Tuto změnu zapříčinily především hodnoty Malty²⁴ v rámci nové metodiky. V roce 2017 se Česká

²³ Kdyby možnost předčasného důchodu volili pracovníci napříč všemi profesemi, tak by šok, který přijde, nebyl tak drastický.

²⁴ Zlepšení pozice Malty je však stejně vysvětlitelné jako u Irska či Lucemburska. Jedná se o ekonomiky, které těží ze své velikosti a především ze statusu offshore centrum. Nová metodika více zohledňuje vlivy typické pro offshore centra.

republika ocitla na čtvrtém místě za Lucemburskem, Irskem a Maltou s nejnižším podílem práce na nákladech v celé Evropské unii. Oproti loňskému bulletinu to znamená, že Česká republika si polepšila o jednu příčku a přeskočila Slovensko. Příčinou této výměny je vyšší nárůst podílu práce na nákladech na Slovensku na hodnotu 23,3 %.

Nejvyšších tří hodnot podílu práce na nákladech dosáhly Velká Británie (37,1 %) ²⁵, Řecko (36,0 %) ²⁶ a Francie (35,6 %) ²⁷. Z pohledu podílu práce na nákladech je Evropská unie rozdělena na původní členské státy a státy přistoupivší po roce 2004. Existují výjimky, jako je Lucembursko, Irsko, ²⁸ Belgie, Slovinsko, Litva a Chorvatsko. Nižších hodnot dosahují státy přistoupivší po roce 2004 a jejich interval je současně širší (přes 11 p.b.). Původní státy Evropské unie jsou naopak více kompaktní, i když se pohybují ve vyšších hodnotách, rozdíl mezi nimi je cca 6 p.b. Tento jev se opakuje už několik bulletinů po sobě.

Z důvodu pozdějšího vydání je proto možné zahrnout do grafu i země, které v něm dříve nebyly. Lucembursko v grafu nadále není uváděno, i přes kompletní časovou řadu, z důvodu specifičnosti ekonomiky a pracovního trhu, což vede ke zkreslení celkových výsledků. Jedná se o extrémní hodnotu vzhledem k rozložení ostatních 27 zemí Evropské unie. Následující graf z těchto důvodů zahrnuje pouze 27 zemí z kompletní současné Evropské unie. V tabulkové části je Lucembursko uvedeno.

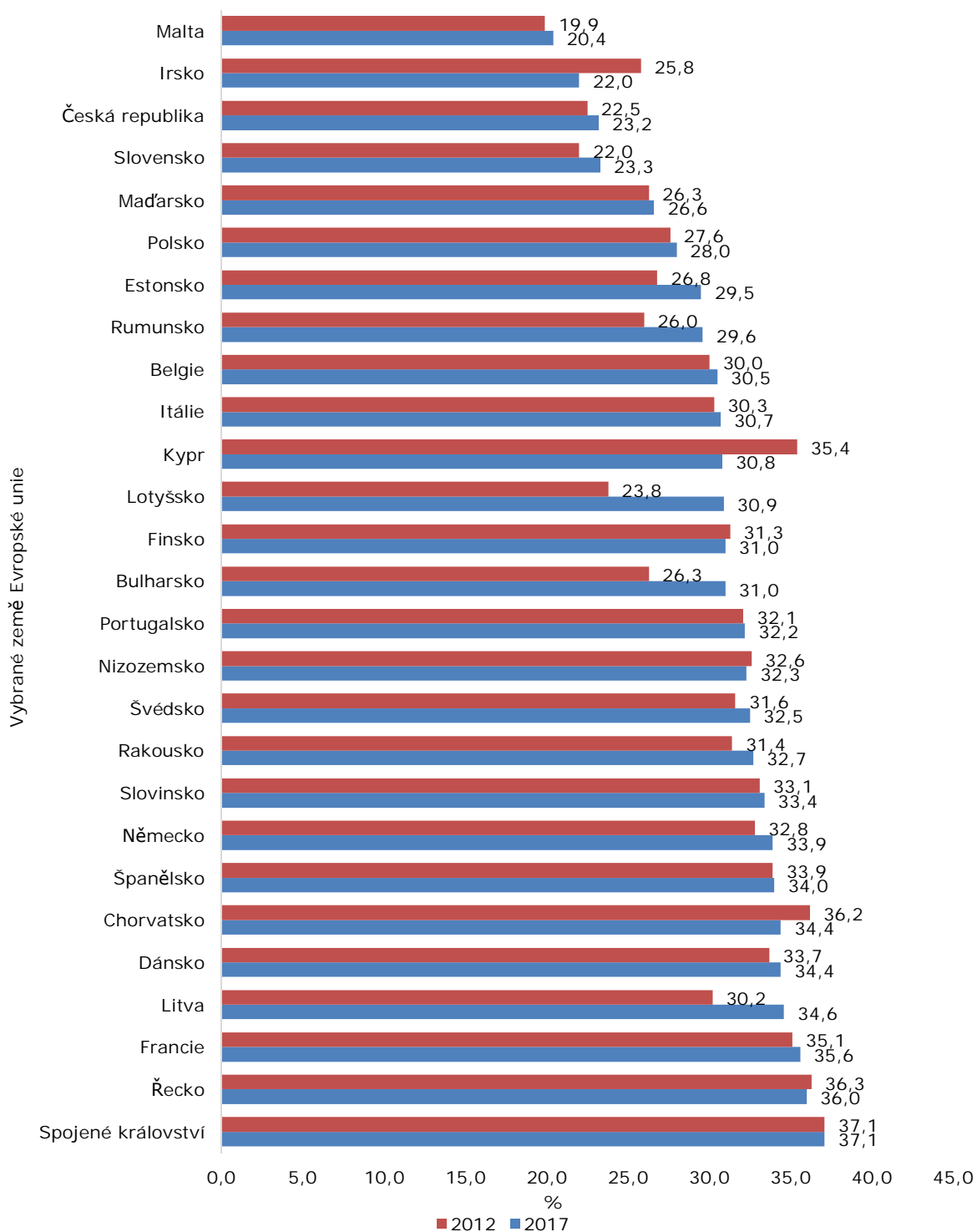
²⁵ Došlo ke snížení z hodnoty 38,1 %.

²⁶ Došlo ke snížení z hodnoty 36,6 %.

²⁷ Došlo ke snížení z hodnoty 36,1 %.

²⁸ Vysvětlení pro Lucembursko a Irsko je stejné jako pro Maltu.

Graf č. 3 Vývoj PPN u vybraných zemí Evropské unie v národní cenové hladině v letech 2012-2017

Zdroj: Eurostat: Economy and finance – National accounts; dostupné na: <http://ec.europa.eu/eurostat>; propočten Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i.

Volatilita ukazatele podílu práce na nákladech v posledních letech je velmi rozdílná pro jednotlivé země. V dřívějších bulletinech platilo pravidlo, že původní země Evropské unie rostly pozvolna či stagnovaly v hodnotách podílu práce na nákladech, naopak země přistoupivší po roce 2004 měly dynamický vývoj, ať již směrem nahoru či dolů. Vzhledem k hodnotám loňského bulletinu je nutné zvážit, zda toto pravidlo stále platí. Původní země Evropské unie vykazují nadále stagnaci. Přistoupivší země po roce 2004 již však nevykazují jednoznačný dynamický vývoj, ale spíše stagnaci. Bude velmi zajímavé sledovat, zda u sedmi zemí nedošlo k zastavení procesu přibližování (konvergence) k původním zemím z hlediska podílu práce na nákladech. V kratším časovém intervalu, než je celé sledované období, se dynamika přistoupivších zemí po roce 2004 ještě více snížila. Původní země evropské unie mají podíl práce na nákladech opodstatněně na vyšší úrovni z důvodu orientace a skladby ekonomiky. Země přistoupivší po roce 2004 se současnou strukturou ekonomiky by neměly dosáhnout úrovně podílu práce na nákladech. Proč však nedochází nadále ke konvergenci? Co zapříčinilo, že proces konvergence se zpomaluje či úplně zastavuje? Nejhorší možnou variantou je, že v těchto ekonomikách došlo k zakonzervování současné struktury ekonomiky. Tyto ekonomiky přijaly za vlastní své současné postavení v obchodních a výrobních řetězcích mezinárodní směny. V takovém případě však nedojde ke zlepšení struktury ekonomiky. Nízký podíl práce na nákladech nedává žádnou záruku, že bude docházet k nahrazování práce kapitálem (proces digitalizace, automatizace a robotizace)²⁹, ani to, že bude zastaralý kapitál obnovován za stejný či novější. Naopak by hrozilo zaostávání této země v mezinárodním srovnání v budoucnu. Jakákoliv snaha o následnou změnu v ekonomice se zakonzervovaným podílem práce na nákladech se stane velmi náročnou, ne-li nemožnou, protože bude spojena se strukturálními změnami v dané zemi. Nejčastějším viditelným důsledkem v takové situaci bývá strukturální nezaměstnanost, která s sebou přináší další konsekvence.

V porovnání prvního a posledního roku ve sledovaném období došlo k následujícím změnám u podílu práce na nákladech. Ve dvaceti případech došlo k růstu podílu práce na nákladech. Největší nárůst podílu práce na nákladech zaznamenalo Lotyšsko, kde došlo k nárůstu podílu práce na nákladech o 7,1 p.b.³⁰ Touto hodnotou se stalo i skokanem roku. Další nejvyšší nárůst nastal u Bulharska (4,6 p.b.) a Litvy (4,4 p.b.).³¹ Nejvýznamnější pokles pak nastal u Kypru (-4,6 p.b.) a Irska (-3,8 p.b.)^{32,33}. Pobaltské republiky (Litva, Lotyšsko a Estonsko) dlouhodobě vykazovaly růst v podílu práce na nákladech. V loňském bulletinu Litva a Lotyšsko překonaly hodnoty typické pro původní země Evropské unie. Předpoklad byl, že Estonsko tuto hodnotu překoná letos. Nestalo se tomu tak, stále nepřekročilo hranici 30 % u ukazatele podíl práce na nákladech. Dosáhlo pouze hodnoty 29,5 % (stejná hodnota jako v roce 2016). Pravděpodobně příští rok již Estonsko pokoří hranici 30 % a přidá se ke svým pobaltským sousedům.

Problémy českého trhu práce, které byly popsány již v bulletinu tři roky nazpět,³⁴ přetrvávají i nadále. Na jednu stranu se nejedná o žádné překvapení, protože se jedná o

²⁹ Technologickou modernizaci již známe z historie. Jedná se o kontinuální proces, který prostřednictvím efektivnějšího využívání výrobních zdrojů dosahuje vyšší produktivity a zisků. Země využívající modernizace tak ve srovnání s jinými zeměmi působí v ekonomickém smyslu jako bohatší a silnější. Neznamena to však, že toto bohatství je rovnoměrně distribuováno uvnitř země nebo v ní zůstane. Technologická modernizace tak s sebou přináší i společenské otázky, které je nutné řešit. Historie nás snad poučila, že se s tím lidstvo ne vždy správně srovnalo.

³⁰ V loňském bulletinu dosáhlo Lotyšsko změny u hodnoty podílu práce na nákladech 7,4 p.b.

³¹ Tyto země si vyměnily pouze pozice z hlediska změny ukazatele podíl práce na nákladech.

³² U Irska se vytvořil stejný otazník při zařazování do komparace jako u Lucemburska. Specifické postavení (offshore centrum), které ve výsledku dává odlehlou hodnotu a komparace s ostatními zeměmi, tak ztrácí na smysluplnosti.

³³ V loňském bulletinu bylo Irsko skokanem roku, i když se zápornou hodnotou. V letošním bulletinu byl pokles téměř poloviční. I tak se jedná o nebývalý pokles.

³⁴ Cena práce, cenová konkurence, substituce práce kapitálem, nedostatek technicky vzdělané pracovní síly atd.

problémy, které nelze vyřešit za jeden rok. Na druhou stranu je zarážející, že se nevytváří pravděpodobně žádná reálná či efektivní snaha na odbourání těchto problémů, protože se problém nezdá být zmírňován, ale naopak se prohlubuje. Nedostatek technicky vzdělané pracovní síly je čím dál citelněji znát na českém trhu práce. Tento nedostatek si uvědomilo i Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, a proto ve spolupráci s Výzkumným ústavem práce a sociálních věcí, v. v. i., Národním vzdělávacím fondem, Úřadem práce České republiky a krajskými platformami (bez Prahy) započalo přípravu projektu Kompas, který má za cíl vytvořit funkční predikční systém potřeb trhu práce jak na národní, tak i regionální úrovni. Jistě poučná budou zjištění z tohoto projektu. V roce 2017 se prohlubuje problém na trhu práce s nedostatkem pracovní síly, který zaměstnavatelé chtějí řešit větším přílivem pracovníků z nečlenských zemí Evropské unie. Proto zde následuje upozornění před možnými důsledky nekonceptního řešení této situace. Stále není zřejmé, jak se bude řešit integrace těchto dočasných pracovníků do české společnosti, popřípadě jejich návrat v případě příchodu krize. Vždy existuje pravděpodobnost, že se nevrátí do země původu, protože si budou chtít zajistit dosavadní peněžní příjem, který v domovské zemi nedokáží realizovat. Otázkou zůstává, jakými způsoby si tito bývalí pracovníci zajistí tento příjem? Lze předpokládat, že se bude jednat z velké části o nelegální způsoby. Není pouze jasné, jak moc budou destruktivní pro českou ekonomiku a společnost.

V případě substituce práce kapitálem lze hovořit o zahájení iniciativy Průmysl 4.0, který začal v září roku 2015 a v průběhu roku 2016 mu byla věnována celá řada seminářů, jednání a kulatých stolů. V roce 2017 byl průběh velmi podobný. Bylo uskutečněno několik seminářů, veřejných diskusí atd. Reálných dopadů na ekonomický vývoj se však nelze z těchto aktivit dobat. Přes specificky orientovanou (průmyslově) ekonomiku nedochází k vyššímu nárůstu robotů než například v Německu. Důvod může být spatřován v levné práci a subdodavatelské ekonomice. Levná práce by mohla generovat vyšší zisky, ale ne v případě, že se v české ekonomice produkují výrobky a zboží s nízkou přidanou hodnotou. Popřípadě takové, jejichž produkci lze levněji produkovat pomocí levné kvalifikované práce a zastaralého kapitálu. Nevzniká tak důvod pro investování do robotů v české ekonomice. Otázkou samo o sobě zůstává, zda výrobky a zboží vyprodukované v České republice opravdu mají nízkou přidanou hodnotu nebo jejich hodnota je dána postavením českých firem v rámci obchodních a výrobních řetězců. Faktem je, že významná přidaná hodnota se generuje až v našich partnerských zemích, kam exportujeme svoji produkci. Levná práce generuje zisk postačující vedení a vlastníkům firem. Nepostačuje však pro skutečný dlouhodobý růst, který by zvyšoval potenciál české ekonomiky.

Jednotkové náklady práce

Časová řada jednotkových nákladů práce byla také ovlivněna novou metodikou ESA 2010. Ani v letošním bulletinu nepřekonalý České jednotkové náklady práce v národní cenové hladině po celé sledované období hranici 50 %. Nejvíce se jí přiblížily hodnotou 48,8 % v roce 2012. Následně hodnota jednotkových nákladů práce klesala na hodnotu 46,5 % v roce 2015. Rok 2016 byl opět rokem růstovým, protože došlo ke zvýšení na hodnotu 47,3 %. Rok 2017 byl růstový ještě více, a to na hodnotu 48,3 %. Ekonomický růst v těchto letech se podepisuje i na růstu jednotkových nákladů práce. Pokračující expanze by mohla vést k překonání hodnoty jednotkových nákladů práce z roku 2012. V roce 2017 byla Česká republika z hlediska jednotkových nákladů práce pod průměrem celé Evropské unie (EU-28) o 7,3 p.b. a řadí se tak mezi jedenáct zemí Evropské unie, které měly jednotkové náklady práce pod úrovní 50 %.

České podniky mimo domácí trh zatím mají možnost využívat podhodnoceného měnového kurzu a nízké cenové hladiny v České republice. V zahraničí prodávají svoji produkci za zahraniční cenu, avšak při nákladech, včetně nákladů práce, v nižší tuzemské

cenové hladině.³⁵ Paritní české jednotkové náklady práce ve standardu kupní síly se tak pohybují hluboko pod průměrem Evropské unie. Ve sledovaném období ani jednou nepřekročily hodnotu 35 %. V roce 2012 byly na úrovni 34,1 % a klesaly až do roku 2015 na hodnotu 29,3 %.³⁶ Rok 2016 z pohledu jednotkových nákladů práce byl růstový, konečná hodnota byla 30,8 %. Stejně tak růstový byl i rok 2017, a to se skokem až na hodnotu 32,6 %. I přes tento nárůst v posledním roce sledovaného intervalu byl rozdíl mezi českými jednotkovými náklady práce a průměrnými jednotkovými náklady EU-28 v průměru 23 p.b.

Roky 2012 až 2015³⁷ jsou charakteristické propadem kurzu koruny vůči euru. V těchto letech jsou české jednotkové náklady práce ve standardu kupní síly nejnižší. Vzhledem k tomu, že inflace se ve sledovaném období pohybovala v nízkých hodnotách,³⁸ hlavním faktorem udávajícím změny byl pohyb kurzu. Hrozba možné deflace v české ekonomice vedla k přesvědčení, že by mohla ukončit ekonomický růst a opět uvrhnout českou ekonomiku do recese. V roce 2016 došlo k nárůstu inflace i k posílení kurzu koruny. Tyto změny neměly dostatečnou sílu na významný růst jednotkových nákladů práce. V roce 2017 ještě více posílila česká koruna a současně se zvýšila inflace. Jednotkové náklady se zvýšily o 1,8 p.b. I přes růst obou veličin efekt na jednotkové náklady práce rozhodně nebyl v přímé úměře. Ukončení kurzového závazku, růst české ekonomiky a inflace mají podle ekonomické teorie vést k růstu jednotkových nákladů práce. V příštím bulletinu uvidíme, jak velký vliv na jednotkové náklady práce mají tyto tři základní makroekonomické ukazatele.

České jednotkové náklady práce ve standardu kupní síly opět měly širší interval ve sledovaném období. Do roku 2015 české jednotkové náklady práce ve standardu kupní síly klesaly a v porovnání s průměrnou hodnotou Evropské unie se stále blížily poloviční hodnotě. V případě Spojených států amerických pokořily právě poloviční hodnotu. Tím, že v roce 2016 došlo k nárůstu, tak nehrozí, že by jednotkové náklady práce ve standardu kupní síly byly v porovnání s průměrnou hodnotou Evropské unie poloviční, protože ty jsou relativně stabilní v čase. Vzhledem k Spojeným státům americkým však poloviční hodnoty dosahujeme, protože došlo k nárůstu jejich hodnoty jednotkových nákladů práce ve standardu kupní síly téměř o 14 p.b. ve sledovaném časovém intervalu. Co způsobilo v tak krátkém časovém intervalu nárůst jednotkových nákladů práce ve standardu kupní síly bude vysvětleno později. Pokud chce Česká republika dosáhnout ekonomické rozvinutosti vyspělých zemí, tak by si měla uvědomit, že cesta k tomuto cíli nevede prostřednictvím změn na trhu práce, které ve svém důsledku drží jednotkové náklady práce ve standardu kupní síly v tak nízkých hodnotách. Ne vždy jít proti trendu znamená výhodu, zvláště když se jedná o trend vyspělých zemí, ke kterým se chceme přiblížit.

I v letošním bulletinu se jednotkové náklady práce ve standardu kupní síly původních států Evropské unie a Spojených států amerických daly popsat odlišně od dřívějších dob. V loňském bulletinu se objevil nový trend. Spojené státy americké byly popsány již výše. U dvanácti z patnácti původních zemí Evropské unie jednotkové náklady poklesly. Země jako Švédsko, Belgie, Dánsko, Velká Británie, Itálie, Francie, Portugalsko

³⁵ Neplatí pro subdodavatelské firmy, které nakupují materiál, suroviny nebo polotovary z ciziny. Je nutné vzít v úvahu i z jaké části světa je nakupují.

³⁶ Historicky nejnižší hodnota jednotkových nákladů práce byla v roce 2007. Lze předpokládat, že takto nízké hodnoty nebude již nikdy dosaženo.

³⁷ V roce 2012 se jedná o depreciaci způsobenou trhem. V letech 2013, 2014 a 2015 byla za propad kurzu české koruny vůči euru zodpovědná Česká národní banka, která si dala závazek držet kurz na úrovni 27 Kč za euro.

³⁸ V roce 2012 byla inflace nejvyšší ve sledovaném časovém intervalu na úrovni 3,3 % a v roce 2017 končila na úrovni 2,5 %. Začátek i konec sledovaného intervalu byly hodnoty inflace nejvyšší hodnoty. Ve zbytku sledovaného intervalu se pohybovala inflace pod 1,5 %. Sledované období by se dalo charakterizovat prvně raketovým poklesem a následně raketovým nárůstem inflace. V roce 2017 se České národní bance podařilo docílit svého dlouhodobého cíle pro inflaci.

a Nizozemsko³⁹ zaznamenaly relativní pokles (interval byl od -0,1 p.b. do -2,0 p.b.). Země jako Irsko, Řecko, Finsko, Španělsko⁴⁰ ve sledovaném intervalu dosáhly hlubšího poklesu (interval byl od -2,8 p.b. do -12,1 p.b.). Pouze u tří zemí z původních zemí Evropské unie došlo k nárůstu jednotkových nákladů práce ve standardu kupní síly. Jednalo se o Lucembursko, Rakousko a Německo⁴¹. V loňském bulletinu bylo zjištěno, že mezi zeměmi s největším poklesem figurovaly země, které jsou označovány akronymem PIGS. V letošním bulletinu toto zjištění nebylo již potvrzeno, proto nelze vysledovat souvislost mezi fiskální kázní a výší jednotkových nákladů práce ve standardu kupní síly.

Vzhledem k vývoji českého hospodářství lze očekávat, že kurz české koruny již nebude nadále klesat. Hodnota koruny odráží stav české ekonomiky a ta se ve sledovaném intervalu vymanila z důsledků ekonomické deprese a vydala se do konjunkturální části hospodářského cyklu. Naopak, je zde potenciál růstu, jak naznačují informace z devizových trhů a nezbytně prováděné operace České národní banky pro udržení jejího kurzového závazku.⁴² Velkou roli na zmíněných operacích samozřejmě mají spekulace, které k trhu neodmyslitelně patří. Další vliv by měla stagnující inflace, u které ale až v roce 2017 došlo k požadovanému růstu. Nezanedbatelný je také závazek vlády z roku 2014, že minimální mzda se zvýší až do výše 40 % průměrné hrubé mzdy.⁴³ Od růstu minimální mzdy se očekává, že vyvolá tlak na celý systém odměňování a dojde tak ke zvýšení čitatele výpočtu, který představuje nominální objem náhrad zaměstnanců. Tyto čtyři faktory by měly de facto zabránit dalšímu poklesu a vést k růstu jednotkových nákladů práce ve standardu kupní síly v České republice. V roce 2016, jak již bylo výše uvedeno, se tak teprve stalo a v roce 2017 tento vývoj dále pokračoval.

Extrémní výkyv jednotkových nákladů ve standardu kupní síly u Spojených států amerických byl zaznamenán již v roce 2015, o 10,6 p.b. V rámci současného sledovaného intervalu byly všechny hodnoty přepočítány z důvodů provedených revizí. Na tuto hodnotu měl rozhodně vliv vývoj cenové hladiny⁴⁴ a kurzu⁴⁵. V minulém bulletinu byl dán předpoklad, že následnou revizí dojde ke korekci a snížení hodnoty jednotkových nákladů práce. Realita však byla jiná. I v roce 2016 došlo k nárůstu, i když pouze o 1,7 p.b. Jak bylo v minulém bulletinu upozorňováno, existovala reálná šance při zachování stávajícího trendu⁴⁶, že Spojené státy americké získají prvenství v podobě nejvyšší hodnoty jednotkových nákladů práce ve standardu kupní síly mezi sledovanými zeměmi. V roce 2017 se hodnota jednotkových nákladů práce ve standardu kupní síly ještě zvýšila o 0,5 p.b. Protože došlo k poklesu hodnoty Dánska, tak Spojené státy americké opravdu tohoto pomyslného prvenství dosáhly.

³⁹ Řazeno od největšího k nejnižšímu poklesu.

⁴⁰ Řazeno od největšího k nejnižšímu poklesu..

⁴¹ Řazeno od nejmenšího k nejvyššímu nárůstu.

⁴² Pro udržení závazku kurzu koruny musela Česká národní banka utratit 454,4 mld. Kč v roce 2016.

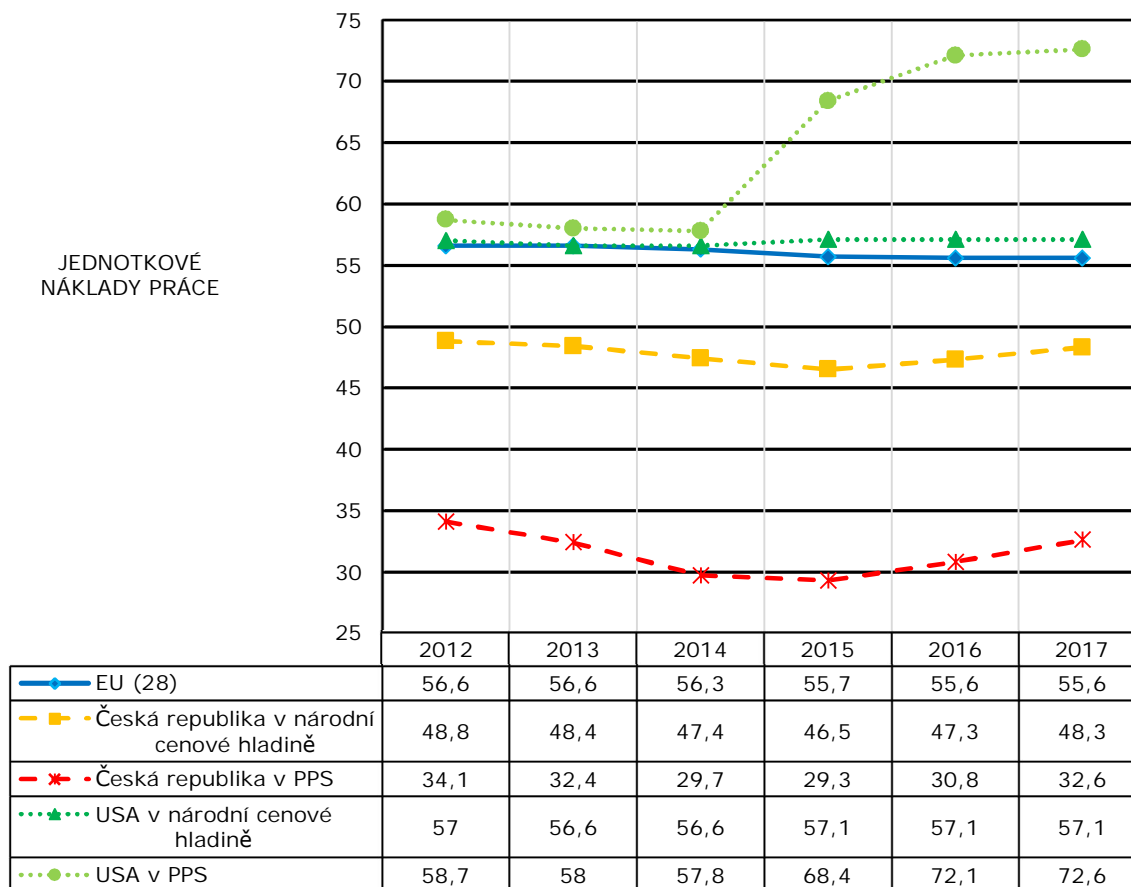
⁴³ Tento závazek se v letech 2015 až 2017 vládě nepodařilo naplnit.

⁴⁴ V roce 2015 inflace ve Spojených státech amerických oscilovala okolo nulové hodnoty (0,11 %). V roce 2016 byla 1,3 % a v roce 2017 byla 2,1 %.

⁴⁵ Kurz dolaru vůči euru posílil o více než 16 % v roce 2015. V roce 2016 nepatrně ještě posílil o 0,2 %. V roce 2017 sice oslabil, ale pouze o 2 %.

⁴⁶ Vyplývá to z prodloužení trendu (predikce), kterou lze ze sledovaného intervalu získat.

Graf č. 4 Vývoj jednotkových nákladů práce v národní a evropské cenové hladině v České republice, Evropské unii a USA v letech 2012-2017

Zdroj: Eurostat: *Economy and finance – National accounts*, dostupné na: <http://ec.europa.eu/eurostat>; U.S. Bureau of Economic Analysis, dostupné na: <http://www.bea.gov/national/nipaweb/DownSS2.asp>; propočten Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i.

Z grafu je patrné, jak velká je disproporce mezi hodnotami jednotkových nákladů práce v České republice oproti průměru Evropské unie. Oproti Spojeným státům americkým je disproporce obrácená. Ekonomickým předpokladem pro správné fungování českého trhu práce je přibližování českých jednotkových nákladů práce ve standardu kupní síly k jejich úrovni v národní cenové hladině. Tyto veličiny však ve sledovaném intervalu vykazují stabilní rozdíl v intervalu od 14,7 p.b. do 17,7 p.b.

České jednotkové náklady práce v meziroční změně mezi lety 2012 až 2015 mají již stejný klesající vývoj. Tento pokles však nemá stejnou intenzitu. Ve standardu kupní síly dochází k většímu propadu hodnot, než je tomu v případě národní cenové hladiny. To indikuje proces divergence. Rozhodně se nejedná o jev, který by měl být vnímán pozitivně. V letech 2016 a 2017 došlo u obou forem jednotkových nákladů práce k růstu. V obou letech dosáhly většího nárůstu jednotkové náklady práce ve standardu kupní síly, přičemž v roce 2017 byl jejich růst o trochu větší. Tento krátkodobý trend by mohl představovat po dlouhé době náznak reálné konvergence. Dokonce by se mohlo jednat o pozitivní zprávu. Při zachování nominálních hodnot by se mohla reálně zlepšovat finanční odměna

za práci zaměstnanců⁴⁷. V případě že by se jednalo o nastolení nového trendu, není nutné vnímat růst reálných jednotkových nákladů práce jako negativní, protože s sebou přinese i pozitivní efekt v podobě růstu spotřeby domácností, která se promítne i do růstu ekonomiky. Následující bulletiny odpoví, jak bude probíhat reálná konvergence na úrovni jednotkových nákladů práce a jaké dopady bude mít v českém hospodářství.

V loňském bulletinu v celém sledovaném časovém intervalu produktivita v národní cenové hladině rostla o 3,0 %, avšak produktivita ve standardu kupní síly rostla o 13,8 %. V letošním bulletinu v celém sledovaném časovém intervalu se historie opakuje, protože produktivita v národní cenové hladině rostla o 12,5 %, avšak produktivita ve standardu kupní síly rostla o 16,6 %. To znamená, že produktivita ve standardu kupní síly roste rychleji než v národní cenové hladině. Tempo růstu produktivity se zpomalilo oproti předchozím letům.⁴⁸ Problém nespočívá pouze v produktivitě. Jedná se o celkovou disparitu, která bude představovat problém v budoucnosti. Více ekonomických veličin se nechová standardně na českém trhu práce. V roce 2017 v České republice cenová hladina vůči všem zemím Evropské unie dosahovala 67,5 % (v loňském bulletinu byla v roce 2016 hodnota 65,1 %)⁴⁹, produktivita ve standardu kupní síly 81,3 % (v loňském bulletinu byla v roce 2016 hodnota 79,8 %) a jednotkové náklady práce ve standardu kupní síly 58,7 % (v loňském bulletinu byla v roce 2016 hodnota 55,4 %). Pravidlo nastolené z roku 2011, že se nůžky mezi těmito třemi veličinami čím dál více otevírají, nadále platí. Bohužel se nejedná pouze o statistický jev. Důsledky tohoto jevu se v budoucnu musí projevit a lze předpokládat, že tento projev bude negativní. Změnu může vyvolat jakýkoliv externí šok, s kterým nelze dnes počítat, protože jej nedokážeme identifikovat. Problém je, že český trh práce je vychýlen od zaběhlých standardů i ekonomických teorií. Reálně hrozí, že bude reagovat na externí šoky ještě větší divergencí.

Fakt, který zmírňuje nedostatky českého trhu práce je ten, že ani trhy práce ostatních zemí (až na malé výjimky) nejsou připraveny na radikální změny. Není tím myšlena pouze robotizace, automatizace a digitalizace. Externím šokem může být jakýkoliv podnět, s kterým jsme se ještě nesetkali nebo nemuseli do dnešní doby řešit.

I nadále platí, že česká ekonomika potřebuje inovace pro zajištění růstu produktivity práce, jak je pravidelně opakováno. Ekonomiky světa nenajely na jiný model, než představuje model nekonečného ekonomického růstu. Česká ekonomika by se potřebovala vymanit z typu subdodavatelské ekonomiky vůči svým obchodním partnerům (především Německo). Zatímco na podporu inovací vznikají dotační programy od ministerstev, tak v oblasti vymanění se z obchodních a výrobních řetězců bylo učiněno minimum. Tato změna samozřejmě potřebuje delší časový interval, proto se tato výtka bude v tomto bulletinu opakovat pravidelně.

Česká ekonomika potřebuje na důležitých postech ve firmách mnohem více kvalitní manažery s odvahou, vizí, strategickým uvažováním, novátorským přístupem. Manažery, kteří by byli schopni identifikovat současné i budoucí potřeby trhu⁵⁰ a kteří by byli schopni udržet firmě stávající zakázky zajišťující její životaschopnost, a přitom by hledali nové

⁴⁷ Lze předpokládat, že zaměstnanci tyto prostředky obdrží, protože neproběhla žádná daňová reforma, která by jim získanou reálnou hodnotu odčerpala.

⁴⁸ Je potřeba vnímat, že dochází k poklesu tempa růstu mezi jednotlivými bulletiny. I když poslední sledovaný rok zaznamenal opět nárůst hodnot produktivity, tak rozdíl mezi národní cenovou hladinou a standardem kupní síly se zmenšuje.

⁴⁹ V závorce je uvedena hodnota roku 2016 z loňského bulletinu. Hodnota roku 2016 z letošního bulletinu je k dispozici v tabulkové části. Hodnota v závorce ukazuje rozdíl hodnot před revizí. Revize u starých hodnot se provádí jednak z důvodu zpřesnění čísla a jednak upravuje hodnotu, aby více korespondovala v časové řadě. Snižuje se tak její volatilita, která vede ke snížení vlivu extrémních hodnot, tím pádem se vyhlazuje časová řada. V letošním bulletinu revize nevedla k úpravě hodnoty.

⁵⁰ Zkušenosti jsou nezbytnou součástí manažera, ale bez fantazie, představivosti a nekonvenčního uvažování zde není šance na úspěch.

uplatnění pro svoji produkci. Popřípadě by byli schopni vést firmu k nové produkci, která by nemusela být ani prvotně spojena s dosavadní činností⁵¹ firmy ani s dosavadním obchodními a výrobními řetězci. Na takový typ manažerů si budeme muset ale počkat. Snad tato očekávání naplní současní příchozí na trh práce, kteří byli vychováni jiným způsobem. Možná u nich bude ve správném poměru namíchána odvaha, vzdor a nezdolnost, asertivita, touha po seberealizaci, dravost, schopnost vysvětlit prospěch z jejich plánu svým nadřízeným, akcionářům i hierarchicky nadřazeným partnerům z obchodních a výrobních řetězců atd. Prostě schopnosti, kterými správný manažer podle manažerských příruček musí disponovat, aby mohl být označován za manažera a ne pouze za „předavače úkolů“. Dnes je skutečným manažerem⁵² totiž osoba pracující zpravidla v zahraničí, a to buď v mateřské firmě nebo se jedná o manažera firmy se silou určit pravidla obchodu v rámci obchodních a výrobních řetězců.

Čeští manažeři nemají lehkou roli vzhledem k postavení svých firem. Odměnu za práci však dostávají za to, že plní manažerskou roli a ne práci provozního. Pouze tak se dá vyvázat z obchodních a výrobních řetězců a neohrozit životaschopnost firem. Stávající manažeři ve většině případů papouškují, co jim diktují jejich odběratelé z obchodních a výrobních řetězců. Pokud současní manažeři těmito schopnostmi oplývali, tak jim nastavený systém vzal iniciativu a zapálení, které v okolí nenašlo odezvu. Z hlediska makročísel se totiž jeví, že současný systém činní maximum pro zachování stávajícího stavu. Nikdo nechce narušit status quo. Bohužel změny⁵³ nikdo nedokáže zastavit, takže až přijdou, tak ti v podřízených rolích (zaměstnanci) ponесou důsledky větší vahou než manažeři. Je vhodné dodat, že ve světovém měřítku je tím podřízeným celá Česká republika

⁵¹ Nejedná se o nezbytnou podmínku, postačovala by inovační činnost.

⁵² Osoba, která vymyslí a realizuje svůj plán.

⁵³ První vlna příchozích změn byla nazvána Průmysl 4.0. Objeví se jich však celá řada.

A.

Úplné náklady práce v České republice,
zdanění, veřejné rozpočty a náklady práce
v Evropské unii
2012–2017

Metodické poznámky

Statistika práce běžně sleduje náklady práce na zaměstnance, popř. na odpracovanou hodinu. Zdrojem dat o výši a struktuře nákladů, které zaměstnavatel vynakládá na zaměstnance, jsou:

- úplné náklady práce šetřené Českým statistickým úřadem za Českou republiku,
- náklady práce (labour costs) sledované Eurostatem za země Evropské unie,
- náklady práce sledované OECD v rámci mezinárodní komparace zdanění práce za její členské země.

Definice úplných nákladů práce a jejich struktury tak, jak je sleduje Český statistický úřad, je odvozená od metodiky Eurostatu, zejména od nařízení Rady (ES) č. 530/1999 o strukturální statistice výdělků a nákladů práce, od nařízení Komise (ES) č. 1737/2005, kterým se mění nařízení Komise (ES) č. 1726/1999, pokud jde o definici a předávání informací o nákladech práce a od nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 295/2008 o strukturální statistice podniků.

Data zveřejňovaná Eurostatem jsou kolekcí šetření národních statistických služeb na bázi jednotné metodiky, což zajišťuje jejich mezinárodní srovnatelnost. Mimo jiné to znamená, že u všech lze předpokládat stejnou kvalitu z hlediska přesnosti odhadu. Dílčí rozdíly vyplývají z rozdílu pracovní právní legislativy a z praxe národních statistických služeb. Všechny údaje za Českou republiku ve statistice práce Eurostatu pocházejí z jednoho jediného šetření – Úplné náklady práce Českého statistického úřadu.

Základní rozdíly ve výstupech šetření Českého statistického úřadu a Eurostatu:

- Český statistický úřad provádí šetření každý rok, Eurostat jednou za 4 roky; roční údaje uváděné Eurostatem jsou odhady (mimo Českou republiku),
- šetření Eurostatu sleduje náklady práce v odvětvích průmyslu a služeb; Český statistický úřad sleduje úplné náklady práce za všechna odvětví,
- české pracovní právo definuje mzdu jako odměnu za práci, z tohoto důvodu do mezd a platů (přímých nákladů práce) Český statistický úřad nezahrnuje sociální požitky, které jsou součástí sociálních nákladů a výdajů; Eurostat tato plnění uvádí ve mzdách a platech.

Rozdíly ve výkaznictví Českého statistického úřadu a Eurostatu ilustrují tabulky č. 4 a 5.

Pro vyšší srozumitelnost v přehledu za země Evropské unie bulletin užívá českých termínů:

- přímé náklady práce – vyplacené mzdy a platy (ESA 2010),
- nepřímé náklady – sociální náklady a výdaje zaměstnavatele, personální náklady, daně a dotace (ESA 2010).

Publikace OECD (Taxing Wages) obsahují informace o výši a podílu zákonně stanovených odvodů zaměstnavatelů do sociálních fondů na nákladech práce a o míře a struktuře daňového zatížení mezd zaměstnanců. Statistika se omezuje na národní ekonomiku a strukturu domácností. Šetření se týká pouze členských států, tj. chybí země Evropské unie, které nejsou v OECD. Podrobné údaje o zdanění práce statistiky Eurostatu neobsahují.

1. Měsíční úplné náklady práce v České republice na osobu v Kč v metodice ročních šetření Českého statistického úřadu

položka	úroveň v Kč						přírůstek v % 2017/2012	roční přírůstek v % 2017/2012
	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
Přímé náklady (mzdy a platy)	25 089	25 054	25 702	26 606	27 566	29 635	18,1	3,4
Nepřímé náklady celkem:	9 685	9 771	10 013	10 346	10 691	11 468	18,4	3,4
sociální požitky	424	428	404	412	406	434	2,4	0,5
sociální výdaje	9 003	9 089	9 352	9 612	9 952	10 656	18,4	3,4
personální náklady	317	312	340	421	422	454	43,2	7,4
daně a dotace	-59	-59	-83	-100	-89	-77	30,5	5,5
Úplné náklady práce celkem	34 774	34 825	35 715	36 952	38 257	41 103	18,2	3,4

Zdroj: Český statistický úřad: Úplné náklady práce, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 a 2017. Kód: 110027-18; dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/uplne-naklady-prace-2017>, přístup prosinec 2019, měsíční; výpočty Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i.

Poznámka: od roku 2009 CZ-NACE A–S, sociální požitky – příspěvky na stravování a bydlení, příspěvky do sociálních fondů a odb. organizací, služební vozy sloužící také k soukromým účelům, výrobky firmy poskytované zaměstnancům se slevou ap.; sociální výdaje – ze zákona povinné pojistné na nemoc. a důchod. pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti (nezahrnují se částky odečtené ze mzdy zaměstnanců); personální náklady – náklady na nábor zaměstnanců, na školení, pracovní oděv aj.; daně a dotace – dotace na pracovní sílu, daně související se zaměstnáváním lidí

2. Hodinové úplné náklady práce v České republice na osobu v Kč a placené hodiny za měsíc v metodice ročních šetření Českého statistického úřadu

položka	úroveň v Kč						přírůstek v % 2017/2012	roční přírůstek v % 2017/2012
	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
Přímé náklady (mzdy a platy)	171,8	171,9	176,5	184,2	190,0	207,2	20,6	3,8
Nepřímé náklady celkem:	66,3	67,0	68,7	71,6	73,7	80,2	20,9	3,9
sociální požitky	2,9	2,9	2,8	2,9	2,8	3,0	4,8	0,9
sociální výdaje	61,7	62,8	64,2	66,5	68,6	74,5	20,8	3,9
personální náklady	2,1	2,1	2,3	2,9	2,9	3,2	51,4	8,7
daně a dotace	-0,4	-0,4	-0,6	-0,7	-0,6	-0,5	31,7	5,7
Úplné náklady práce celkem	238,1	239,0	245,2	255,8	263,7	287,4	20,7	3,8
Odpracovaná doba v hod./měs.	145,9	145,7	145,6	144,5	145,1	143,0	-2,0	-0,4

Zdroj: Český statistický úřad: Úplné náklady práce, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 a 2017. Kód: 110027-18; dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/uplne-naklady-prace-2017>, přístup prosinec 2019, hodinové; výpočty Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i.

Poznámka: od roku 2009 CZ-NACE A–S, sociální požitky – příspěvky na stravování a bydlení, příspěvky do sociálních fondů a odb. organizací, služební vozy sloužící také k soukromým účelům, výrobky firmy poskytované zaměstnancům se slevou ap.; sociální výdaje – ze zákona povinné pojistné na nemoc. a důchod. pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti (nezahrnují se částky odečtené ze mzdy zaměstnanců); personální náklady – náklady na nábor zaměstnanců, na školení, pracovní oděv aj.; daně a dotace – dotace na pracovní sílu, daně související se zaměstnáváním lidí

3. Struktura úplných nákladů práce v České republice v % v metodice ročních šetření Českého statistického úřadu

položka	%						přírůstek v p.b. 2017–2012
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Přímé náklady (mzdy a platy)	72,15	71,95	71,96	72,00	72,05	72,10	-0,05
Nepřímé náklady celkem:	27,85	28,05	28,04	28,00	27,95	27,90	0,05
sociální požitky	1,22	1,23	1,13	1,12	1,06	1,06	-0,16
sociální výdaje	25,89	26,10	26,18	26,01	26,01	25,93	0,04
personální náklady	0,91	0,90	0,95	1,15	1,10	1,11	0,20
daně a dotace	-0,17	-0,17	-0,23	-0,28	-0,23	-0,19	-0,02
Úplné náklady práce celkem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	0,00

Zdroj: Český statistický úřad: Úplné náklady práce, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 a 2017. Kód: 110027-18; dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/uplne-naklady-prace-2017>, přístup prosinec 2019, roční; výpočty Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i.

Poznámka: CZ-NACE

4. Struktura úplných nákladů práce v České republice bez zemědělství, lesnictví a rybolovu v % v metodice ročních šetření Českého statistického úřadu

položka	%						přírůstek v p.b. 2017–2012
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Přímé náklady (mzdy a platy)	72,16	71,95	71,97	72,01	72,06	72,11	-0,05
Nepřímé náklady celkem:	27,84	28,05	28,03	27,99	27,94	27,89	0,05
sociální výdaje a náklady	27,10	27,33	27,31	27,12	26,95	26,98	-0,12
ostatní náklady	0,74	0,72	0,72	0,87	0,88	0,92	0,17
Úplné náklady práce celkem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	0,00

Zdroj: Český statistický úřad: Úplné náklady práce, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 a 2017. Kód: 110027-18; dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/uplne-naklady-prace-2017>, přístup prosinec 2019, roční; Zaměstnanci 2017, dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-vsps-ctvrtletni-udaje-4-ctvrtletni-2017>; výpočty Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i.

Poznámka: CZ-NACE (bez zemědělství, lesnictví a rybolovu)

5. Struktura úplných nákladů práce v České republice bez zemědělství, lesnictví a rybolovu v % v metodice ročních šetření Eurostatu

položka	%						přírůstek v p.b. 2017–2012
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Přímé náklady (mzdy a platy)	73,37	73,20	73,10	73,10	73,12	73,16	-0,2
Nepřímé náklady celkem:	26,63	26,80	26,90	26,90	26,88	26,84	0,2
Úplné náklady práce celkem	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	0,0

Zdroj: Český statistický úřad: Úplné náklady práce, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016 a 2017. Kód: 110027-18; dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/uplne-naklady-prace-2017>, přístup prosinec 2019, roční; výpočty Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i.

Náklady práce v Evropské unii

1. Měsíční náklady práce v Evropské unii v EUR

	úroveň v eurech						přírůstek v % 2017/2012	roční přírůstek v % 2017/2012
	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
Belgie	4 940,00	5 037,53	5 021,25	5 034,13	4 969,75	5 034,13	1,9	0,4
Česká republika	1 480,00	1 425,09	1 391,98	1 434,07	1 526,98	1 679,93	13,5	2,6
Dánsko	4 672,18	4 741,45	4 784,03	4 830,70	4 859,63	5 011,17	7,3	1,4
Německo	3 494,79	3 508,95	3 576,72	3 675,63	3 724,99	3 831,79	9,6	1,9
Estonsko	1 304,33	1 380,77	1 465,92	1 534,70	1 611,90	1 732,27	32,8	5,8
Irsko	4 239,05	4 271,33	4 298,65	4 352,50	4 434,45	4 518,80	6,6	1,3
Řecko	2 572,18	2 380,42	2 335,71	2 283,03	2 459,87	2 542,80	-1,1	-0,2
Španělsko	2 991,28	2 991,85	2 979,67	3 002,63	3 005,98	2 986,02	-0,2	0,0
Francie	4 404,69	4 374,53	4 389,55	4 443,08	4 387,25	4 426,48	0,5	0,1
Itálie	4 003,11	4 026,50	4 049,49	4 022,98	3 959,91	3 968,03	-0,9	-0,2
Lotyšsko	854,52	894,87	957,55	1 010,57	1 096,61	1 158,25	35,5	6,3
Litva	796,50	829,77	866,13	919,13	1 013,80	1 085,40	36,3	6,4
Lucembursko	4 260,10	4 396,28	4 543,10	4 579,85	4 879,43	5 010,78	17,6	3,3
Maďarsko	1 079,17	1 119,45	1 124,01	1 151,23	1 144,00	1 262,44	17,0	3,2
Nizozemsko	3 821,46	3 914,83	4 004,68	4 040,33	4 134,25	4 197,38	9,8	1,9
Rakousko	3 811,50	3 888,75	3 966,87	4 050,00	4 095,00	4 155,25	9,0	1,7
Polsko	1 200,80	1 229,18	1 263,68	1 314,37	1 331,10	1 436,88	19,7	3,7
Portugalsko	1 881,95	1 891,93	1 885,40	1 922,90	1 955,00	2 014,83	7,1	1,4
Slovinsko	2 137,98	2 119,56	2 186,47	2 222,27	2 314,06	2 378,49	11,2	2,2
Slovensko	1 326,84	1 358,53	1 422,67	1 461,67	1 479,00	1 556,88	17,3	3,2
Finsko	4 108,13	4 173,33	4 230,42	4 298,25	4 381,00	4 304,93	4,8	0,9
Švédsko	4 594,12	4 679,50	4 569,25	4 584,62	4 655,95	4 667,25	1,6	0,3
Spojené království	3 189,58	3 094,84	3 326,05	3 789,23	3 592,13	3 446,03	8,0	1,6

Zdroj: Eurostat: *Population and social conditions – Labour market – Labour costs*, dostupné na: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/labour_market/labour_costs/database; OECD: *Stat Extracts – Labour – Labour Force Statistics – Hours worked*, dostupné na: <http://stats.oecd.org>, prosinec 2019, výpočty Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i.

Poznámka: roky 2012–2017 Nace Rev. 2 B-S; data za Bulharsko, Chorvatsko, Kypr, Maltu a Rumunsko nejsou k dispozici

2. Hodinové náklady práce v Evropské unii v EUR

	úroveň v eurech						přírůstek v % 2017/2012	roční přírůstek v % 2017/2012
	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
Belgie	38,0	38,8	39,0	39,1	38,6	39,1	2,9	0,6
Bulharsko	3,4	3,6	3,8	4,1	4,5	5,0	47,1	8,0
Česká republika	10,0	9,7	9,4	9,8	10,3	11,3	13,0	2,5
Dánsko	39,4	39,9	40,6	41,2	41,3	42,8	8,6	1,7
Německo	30,5	30,9	31,4	32,2	32,8	33,8	10,8	2,1
Estonsko	8,6	9,2	9,8	10,3	10,8	11,6	34,9	6,2
Irsko	29,8	29,8	29,8	30,0	30,6	31,2	4,7	0,9
Řecko	15,7	14,5	14,5	14,1	15,2	15,6	-0,6	-0,1
Španělsko	21,1	21,2	21,1	21,2	21,2	21,2	0,5	0,1
Francie	34,3	34,4	34,7	35,1	34,5	34,9	1,7	0,3
Chorvatsko	9,5	9,5	9,4	9,6	9,5	10,1	6,3	1,2
Itálie	27,7	28,1	28,3	28,1	27,6	27,7	0,0	0,0
Kypr	16,8	16,3	15,8	15,7	15,7	15,9	-5,4	-1,1
Lotyšsko	5,9	6,2	6,6	7,1	7,7	8,2	39,0	6,8
Litva	5,9	6,2	6,5	6,8	7,4	8,1	37,3	6,5
Lucembursko	33,9	35,1	36,2	36,3	38,7	39,9	17,7	3,3
Maďarsko	7,4	7,7	7,7	7,9	7,8	8,7	17,6	3,3
Malta	11,8	12,3	12,8	13,2	14,2	14,6	23,7	4,4
Nizozemsko	32,5	33,2	33,7	34,0	34,5	35,1	8,0	1,6
Rakousko	29,7	30,6	31,4	32,4	32,5	33,0	11,1	2,1
Polsko	7,9	8,1	8,3	8,6	8,7	9,5	20,3	3,8
Portugalsko	13,3	13,3	13,2	13,4	13,6	14,0	5,3	1,0
Rumunsko	4,1	4,4	4,6	4,9	5,3	6,2	51,2	8,6
Slovinsko	15,6	15,3	15,6	15,8	16,8	17,6	12,8	2,4
Slovensko	8,9	9,2	9,7	10,0	10,2	10,9	22,5	4,1
Finsko	31,3	32,0	32,5	33,0	33,7	33,2	6,1	1,2
Švédsko	37,3	38,2	37,3	37,4	37,7	38,1	2,1	0,4
Spojené království	25,0	24,1	25,8	29,7	27,9	26,8	7,2	1,4

Zdroj: Eurostat: *Population and social conditions – Labour market – Labour costs*, dostupné na: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/labour_market/labour_costs/database; prosinec 2019, výpočty Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i.

Poznámka: roky 2012–2017 Nace Rev. 2 B–S

3. Odpracované hodiny za měsíc v Evropské unii

	měsíc/hodiny						přírůstek v % 2017/2012	roční přírůstek v % 2017/2012
	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
Belgie	130,0	129,8	128,8	128,8	128,8	128,8	-1,0	-0,2
Česká republika	148,0	146,9	148,1	146,3	148,3	148,7	0,5	0,1
Dánsko	118,6	118,8	117,8	117,3	117,7	117,1	-1,3	-0,3
Německo	114,6	113,6	113,9	114,2	113,6	113,4	-1,1	-0,2
Estonsko	151,7	150,1	149,6	149,0	149,3	149,3	-1,5	-0,3
Irsko	142,3	143,3	144,3	145,1	144,9	144,8	1,8	0,4
Řecko	163,8	164,2	161,1	161,9	161,8	163,0	-0,5	-0,1
Španělsko	141,8	141,1	141,2	141,6	141,8	140,9	-0,6	-0,1
Francie	128,4	127,2	126,5	126,6	127,2	126,8	-1,2	-0,2
Itálie	144,5	143,3	143,1	143,2	143,5	143,3	-0,9	-0,2
Lotyšsko	144,8	144,3	145,1	142,3	142,4	141,3	-2,5	-0,5
Litva	135,0	133,8	133,3	135,2	137,0	134,0	-0,7	-0,1
Lucembursko	125,7	125,3	125,5	126,2	126,1	125,6	-0,1	0,0
Maďarsko	145,8	145,4	146,0	145,7	146,7	145,1	-0,5	-0,1
Nizozemsko	117,6	117,9	118,8	118,8	119,8	119,6	1,7	0,3
Rakousko	128,3	127,1	126,3	125,0	126,0	125,9	-1,9	-0,4
Polsko	152,0	151,8	152,3	152,8	153,0	151,3	-0,5	-0,1
Portugalsko	141,5	142,3	142,8	143,5	143,8	143,9	1,7	0,3
Slovinsko	137,1	138,5	140,2	140,7	137,7	135,1	-1,4	-0,3
Slovensko	149,1	147,7	146,7	146,2	145,0	142,8	-4,2	-0,9
Finsko	131,3	130,4	130,2	130,3	130,0	129,7	-1,2	-0,2
Švédsko	123,2	122,5	122,5	122,6	123,5	122,5	-0,5	-0,1
Spojené království	127,6	128,4	128,9	127,6	128,8	128,6	0,8	0,2

Zdroj: Eurostat: *Population and social conditions – Labour market – Labour costs*, dostupné na: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/labour_market/labour_costs/database; OECD: *Stat Extracts – Labour – Labour Force Statistics – Hours worked*, dostupné na: <http://stats.oecd.org>, prosinec 2019, výpočty Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i.

Poznámka: roky 2012–2017 Nace Rev. 2 B–S; data za Bulharsko, Chorvatsko, Kypr, Maltu a Rumunsko nejsou k dispozici

4. Struktura nákladů práce států Evropské unie v %

	položka	podíl v %							přírůstek v p.b. 2017-2012
		2012	2013	2014	2015	2016	2017		
Belgie	přímé náklady (mzdy a náhrady)	72,1	72,2	72,3	72,1	75,9	76,2	4,1	
	neřímé náklady celkem	27,9	27,8	27,9	27,9	24,1	23,8	-4,1	
Bulharsko	přímé náklady (mzdy a náhrady)	85,3	83,8	84,2	82,9	82,2	84,0	-1,3	
	neřímé náklady celkem	14,7	16,2	15,8	14,6	15,6	16,0	1,3	
Česká republika	přímé náklady (mzdy a náhrady)	73,0	73,2	72,3	73,5	72,8	73,5	0,5	
	neřímé náklady celkem	27,0	26,8	26,6	26,5	27,2	26,5	-0,5	
Dánsko	přímé náklady (mzdy a náhrady)	87,0	86,7	86,2	86,2	86,9	85,7	-1,3	
	neřímé náklady celkem	13,0	13,3	13,8	13,8	13,1	14,3	1,3	
Německo	přímé náklady (mzdy a náhrady)	77,7	77,7	77,7	77,6	77,7	77,8	0,1	
	neřímé náklady celkem	22,3	22,3	22,3	22,4	22,0	22,2	-0,1	
Estonsko	přímé náklady (mzdy a náhrady)	73,3	73,9	73,5	73,8	74,1	74,1	0,8	
	neřímé náklady celkem	26,7	26,1	26,5	26,2	25,9	25,9	-0,8	
Irsko	přímé náklady (mzdy a náhrady)	86,3	86,2	86,2	86,3	84,3	84,3	-2,0	
	neřímé náklady celkem	13,7	13,8	13,8	13,7	15,7	15,7	2,0	
Řecko	přímé náklady (mzdy a náhrady)	77,7	78,1	74,5	75,9	79,6	78,2	0,5	
	neřímé náklady celkem	22,3	21,9	24,8	24,1	20,4	21,2	-1,1	
Španělsko	přímé náklady (mzdy a náhrady)	74,1	73,9	74,4	74,5	74,5	74,5	0,4	
	neřímé náklady celkem	25,9	26,1	26,1	25,5	25,5	25,5	-0,4	
Francie	přímé náklady (mzdy a náhrady)	65,3	66,5	66,6	66,7	67,5	67,9	2,6	
	neřímé náklady celkem	34,7	33,5	33,4	33,0	32,5	32,1	-2,6	
Chorvatsko	přímé náklady (mzdy a náhrady)	85,3	85,3	85,1	84,4	85,3	85,1	-	
	neřímé náklady celkem	14,7	14,7	14,9	14,6	15,8	15,8	-	
Itálie	přímé náklady (mzdy a náhrady)	72,1	71,9	72,0	72,2	72,1	72,2	0,1	
	neřímé náklady celkem	27,9	28,1	28,4	27,8	27,9	28,2	0,3	
Kypr	přímé náklady (mzdy a náhrady)	83,3	83,4	82,9	82,8	82,2	82,4	-0,9	
	neřímé náklady celkem	16,7	16,6	17,1	17,2	17,8	17,0	0,3	
Lotyšsko	přímé náklady (mzdy a náhrady)	79,7	79,0	78,8	78,9	79,2	79,3	-0,4	
	neřímé náklady celkem	20,3	21,0	19,7	19,7	20,8	20,7	0,4	
Litva	přímé náklady (mzdy a náhrady)	72,4	71,4	72,3	72,1	71,6	71,6	-0,8	
	neřímé náklady celkem	27,6	28,6	27,7	27,9	28,4	29,6	2,0	

pokračování tabulky

	položka	podíl v %							přírůstek v p.b. 2017-2012
		2012	2013	2014	2015	2016	2017		
Lucembursko	přímé náklady (mzdy a náhrady)	86,2	86,3	86,2	86,5	87,6	88,5	2,3	
	nepřímé náklady celkem	13,8	13,7	13,5	13,5	12,7	11,3	-2,5	
Maďarsko	přímé náklady (mzdy a náhrady)	75,7	76,7	76,7	75,9	74,4	77,0	1,3	
	nepřímé náklady celkem	24,3	23,3	23,3	24,1	25,6	21,8	-2,5	
Malta	přímé náklady (mzdy a náhrady)	93,2	93,4	92,9	93,9	93,7	93,8	0,6	
	nepřímé náklady celkem	6,8	6,6	7,1	6,8	6,3	6,2	-0,6	
Nizozemsko	přímé náklady (mzdy a náhrady)	76,2	75,5	74,3	76,2	76,5	76,4	0,2	
	nepřímé náklady celkem	23,8	24,5	25,7	24,1	23,5	23,6	-0,2	
Rakousko	přímé náklady (mzdy a náhrady)	73,7	73,8	73,6	73,8	73,5	73,6	-0,1	
	nepřímé náklady celkem	26,3	26,2	26,4	26,2	26,8	26,7	0,4	
Polsko	přímé náklady (mzdy a náhrady)	82,1	81,5	81,9	81,4	81,6	81,1	-1,0	
	nepřímé náklady celkem	17,9	18,5	18,1	18,6	18,4	17,9	0,0	
Portugalsko	přímé náklady (mzdy a náhrady)	80,5	79,5	80,0	79,1	80,2	80,0	-0,5	
	nepřímé náklady celkem	19,5	20,5	20,0	20,9	20,6	20,0	0,5	
Rumunsko	přímé náklady (mzdy a náhrady)	78,0	77,3	78,3	81,6	81,1	79,0	1,0	
	nepřímé náklady celkem	22,0	22,7	21,7	20,4	18,9	19,4	-2,6	
Slovínsko	přímé náklady (mzdy a náhrady)	84,0	84,3	84,0	83,5	83,9	84,1	0,1	
	nepřímé náklady celkem	16,0	15,7	15,4	15,8	15,5	16,5	0,5	
Slovensko	přímé náklady (mzdy a náhrady)	74,2	73,1	73,2	74,0	73,5	73,4	-0,8	
	nepřímé náklady celkem	25,8	26,9	26,8	26,0	26,5	26,6	0,8	
Finsko	přímé náklady (mzdy a náhrady)	78,0	78,1	77,8	77,9	77,2	78,3	0,3	
	nepřímé náklady celkem	22,0	21,9	22,2	22,1	22,6	21,4	-0,6	
Švédsko	přímé náklady (mzdy a náhrady)	68,3	68,4	68,4	67,9	67,9	67,7	-0,6	
	nepřímé náklady celkem	31,7	31,6	31,6	31,8	31,8	32,3	0,6	
Spojené království	přímé náklady (mzdy a náhrady)	83,8	83,7	83,4	83,2	82,8	82,5	-1,3	
	nepřímé náklady celkem	16,2	16,3	16,6	16,8	17,2	17,5	1,3	

Zdroj: Eurostat: Population and social conditions – Labour market – Labour costs, dostupné na: http://ec.europa.eu/portal/page/portal/labour_market/labour_costs/database, prosinec 2019, výpočty VÚPSV, v. I.

Poznámka: roky 2012–2017 Nace Rev. 2 B-S pouze v členění přímé a nepřímé náklady

Přímé náklady: mzdy a platy + sociální požitky; nepřímé náklady: zákonné + ostatní, tj. ostatní sociální výdaje a náklady, personální náklady, daně a dotace

Příjmy a výdaje sociálního a zdravotního zabezpečení

1. Sazby pojistného v České republice

ukazatel		měrná jednotka	rok	nemocenské pojistění	důchodové pojistění	důchodové spoření (druhý pilíř)*	příspěvek na státní politiku zaměstnanosti	zdravotní pojistění	celkem
pojistné zaměstnanců placené:	zaměstnancem	% z dosažené mzdy	2005-2008	1,1	6,5		0,4	4,5	12,5
	zaměstnavatelem	% ze zúčtovanych mezd		3,3	21,5		1,2	9,0	35,0
	celkem	% z mezd		4,4	28,0		1,6	13,5	47,5
	zaměstnancem	% z dosažené mzdy	2009-2017	0,0	6,5		0,0	4,5	11,0
	zaměstnavatelem	% ze zúčtovanych mezd		2,3	21,5		1,2	9,0	34,0
	celkem	% z mezd		2,3	28,0		1,2	13,5	45,0
druhý pilíř	zaměstnancem	% z dosažené mzdy	2013-2015	0,0	3,5	5,0	0,0	4,5	13,0
zaměstnavatelem	% ze zúčtovanych mezd	2,3		21,5		1,2	9,0	34,0	
celkem	% z mezd	2,3		25,0		1,2	13,5	47,0	

* 3,5 % na důchodové pojistění + 5 % pojistného převedeno na důchodové spoření sjednané u penzijní společnosti

Zdroj: Hóhne S. a kol.: Bulletin No 33, Vývoj hlavních ekonomických a sociálních ukazatelů ČR 1990–2017, VÚPSV, v. v. i. Praha 2018, dostupné na: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/bullNo33.pdf>; zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojistění a doplnění některých souvisejících zákonů; zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojistění, zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

2. Struktura zdanění mezd v %

země	položka		podíl z nákladů práce v %						přírůstek v p. b. 2017-2012
			2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Belgie	sociální zabezpečení:	zaměstnanec	10,8	10,8	10,8	10,8	10,9	10,9	0,1
		zaměstnavatel	23,2	23,0	23,0	22,9	22,3	22,2	-1,0
	daň z příjmu		22,1	22,0	21,8	21,6	20,8	20,7	-1,4
		celkem	56,0	55,8	55,6	55,3	54,0	53,7	-2,3
Česká republika	sociální zabezpečení:	zaměstnanec	8,2	8,2	8,2	8,2	8,2	8,2	0,0
		zaměstnavatel	25,4	25,4	25,4	25,4	25,4	25,4	0,0
	daň z příjmu		8,8	8,8	9,1	9,2	9,4	9,8	1,0
		celkem	42,4	42,4	42,6	42,8	43,0	43,4	1,0
Dánsko	sociální zabezpečení:	zaměstnanec	2,7	2,7	2,8	0,0	0,0	0,0	-2,7
		zaměstnavatel	0,0	0,0	0,0	0,8	0,8	0,8	0,8
	daň z příjmu		36,2	35,8	35,6	35,8	35,9	35,8	-0,4
		celkem	38,6	38,2	38,1	36,4	36,5	36,3	-2,3
Finsko	sociální zabezpečení:	zaměstnanec	6,2	6,2	6,5	6,7	7,1	7,6	1,4
		zaměstnavatel	18,6	18,6	19,1	18,7	18,7	18,2	-0,4
	daň z příjmu		17,7	18,4	18,3	18,4	17,9	17,1	-0,6
		celkem	42,5	43,1	43,9	43,9	43,8	42,9	0,4
Francie	sociální zabezpečení:	zaměstnanec	9,5	9,8	10,2	10,3	10,5	10,6	1,1
		zaměstnavatel	30,6	28,7	27,7	27,5	26,8	26,0	-4,6
	daň z příjmu		10,2	10,4	10,6	10,7	10,8	11,0	0,8
		celkem	50,2	48,9	48,4	48,5	48,1	47,6	-2,6
Irsko	sociální zabezpečení:	zaměstnanec	2,9	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	0,7
		zaměstnavatel	9,7	9,7	9,7	9,7	9,7	9,7	0,0
	daň z příjmu		13,4	13,3	14,9	14,2	13,8	13,9	0,5
		celkem	25,9	26,6	28,2	27,5	27,1	27,2	1,3
Itálie	sociální zabezpečení:	zaměstnanec	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2	0,0
		zaměstnavatel	24,3	24,3	24,3	24,3	24,2	24,0	-0,3
	daň z příjmu		16,1	16,3	16,7	17,5	16,4	16,5	0,4
		celkem	47,6	47,8	48,2	49,0	47,8	47,7	0,1

pokračování tabulky

země	položka		podíl z nákladů práce v %						přirůstek v p.b. 2017-2012
			2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Lucembursko	sociální zabezpečení:	zaměstnanec	11,0	11,0	11,0	11,4	11,4	11,0	0,0
		zaměstnavatel	11,0	11,0	11,0	10,9	10,8	10,8	-0,2
	daň z příjmu		13,8	15,1	15,7	16,0	16,2	14,9	1,1
		celkem	35,8	37,0	37,6	38,3	38,4	36,7	0,9
Maďarsko	sociální zabezpečení:	zaměstnanec	14,4	14,4	14,4	14,4	14,4	15,0	0,6
		zaměstnavatel	22,2	22,2	22,2	22,2	22,2	19,0	-3,2
	daň z příjmu		12,8	12,5	12,5	12,5	11,7	12,1	-0,7
		celkem	49,4	49,0	49,0	49,0	48,2	46,2	-3,2
Německo	sociální zabezpečení:	zaměstnanec	16,4	17,1	17,1	17,2	17,3	17,4	1,0
		zaměstnavatel	17,3	16,2	16,2	16,2	16,2	16,3	-1,0
	daň z příjmu		16,0	16,0	16,0	16,1	15,9	16,0	0,0
		celkem	49,7	49,3	49,3	49,4	49,4	49,7	0,0
Nizozemsko	sociální zabezpečení:	zaměstnanec	13,9	14,2	13,9	12,1	12,2	11,8	-2,1
		zaměstnavatel	9,7	8,4	9,2	8,9	10,1	10,1	0,4
	daň z příjmu		14,9	14,3	14,6	15,2	15,2	15,5	0,6
		celkem	38,6	36,9	37,7	36,2	37,5	37,5	-1,1
Polsko	sociální zabezpečení:	zaměstnanec	15,3	15,3	15,3	15,3	15,3	15,3	0,0
		zaměstnavatel	14,4	14,4	14,4	14,4	14,4	14,1	-0,3
	daň z příjmu		5,8	5,9	6,0	5,0	6,1	6,2	0,4
		celkem	35,5	35,6	35,6	34,7	35,8	35,6	0,1
Portugalsko	sociální zabezpečení:	zaměstnanec	8,9	8,9	8,9	8,9	8,9	8,9	0,0
		zaměstnavatel	19,2	19,2	19,2	19,2	19,2	19,2	0,0
	daň z příjmu		8,7	13,1	13,1	14,0	13,4	13,3	4,6
		celkem	36,7	41,1	41,2	42,1	41,5	41,4	4,7
Rakousko	sociální zabezpečení:	zaměstnanec	14,0	14,0	14,0	14,0	13,9	14,0	0,0
		zaměstnavatel	22,6	22,6	22,6	22,4	22,4	22,2	-0,4
	daň z příjmu		12,3	12,6	12,8	13,1	10,8	11,2	-1,1
		celkem	48,9	49,1	49,4	49,5	47,1	47,4	-1,5

pokračování tabulky

země	položka		podíl z nákladů práce v %								přírůstek v p.b. 2017–2012
			2012	2013	2014	2015	2016	2017			
Řecko	sociální zabezpečení:	zaměstnanec	12,8	12,9	12,7	12,4	12,6	12,8	0,0		
		zaměstnavatel	22,2	21,5	20,6	19,7	19,9	20,0	-2,2		
	daň z příjmu	celkem	6,9	7,1	7,1	7,1	7,7	8,0	1,1		
Slovensko			41,9	41,6	40,4	39,3	40,2	40,8	-1,1		
	sociální zabezpečení:	zaměstnanec	10,5	10,2	10,2	10,2	10,2	10,2	-0,3		
		zaměstnavatel	21,8	23,8	23,8	23,8	23,8	23,6	1,8		
Španělsko	daň z příjmu	celkem	7,4	7,1	7,2	7,4	7,5	7,7	0,3		
			39,6	41,1	41,2	41,3	41,5	41,6	2,0		
	sociální zabezpečení:	zaměstnanec	4,9	4,9	4,9	4,9	4,9	4,9	0,0		
Švédsko			23,0	23,0	23,0	23,0	23,0	23,0	0,0		
	sociální zabezpečení:	zaměstnavatel	13,5	12,8	12,8	11,6	11,6	11,3	-2,2		
	daň z příjmu	celkem	41,4	40,7	40,7	39,6	39,5	39,3	-2,1		
Spojené království			5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	0,0		
	sociální zabezpečení:	zaměstnavatel	23,9	23,9	23,9	23,9	23,9	23,9	0,0		
	daň z příjmu	celkem	13,6	13,7	13,2	13,5	13,6	13,7	0,1		
Estonsko			42,8	42,9	42,5	42,7	42,8	42,9	0,1		
	sociální zabezpečení:	zaměstnanec	8,5	8,5	8,4	8,4	8,4	8,5	0,0		
		zaměstnavatel	9,8	9,8	9,7	9,7	9,7	9,8	0,0		
Estonsko	daň z příjmu	celkem	14,0	13,3	13,0	12,8	12,6	12,6	-1,4		
			32,3	31,5	31,1	30,8	30,8	30,9	-1,4		
	sociální zabezpečení:	zaměstnanec	2,1	1,5	1,5	1,2	1,2	1,2	-0,6		
Slovensko			25,6	25,4	25,4	25,3	25,3	25,3	-0,2		
	sociální zabezpečení:	zaměstnavatel	12,7	13,0	13,2	12,6	12,5	12,5	0,3		
	daň z příjmu	celkem	40,4	39,9	40,0	39,0	38,9	39,0	-0,5		
Slovensko			19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	0,0		
	sociální zabezpečení:	zaměstnavatel	13,9	13,9	13,9	13,9	13,9	13,9	0,0		
	daň z příjmu	celkem	9,4	9,4	9,6	9,7	9,8	10,0	0,0		
		42,3	42,3	42,5	42,6	42,7	42,9	0,0			

Zdroj: OECD: Taxing Wages 2011–2012, 2012–2013, 2013–2014, 2014–2015, 2015–2016 a 2016–2017; za 2018: Taxing wages 2018, strana 18, tabulka 1.2., ISBN 978-92-64-29716-6 (PDF); 978-92-64-29715-9 (print)

3. Sociální zabezpečení a státní politika zaměstnanosti

položka	mld. Kč						přírůstek v % 2017/2012	
	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
pojistné na sociální zabezpečení a státní politiku zaměstnanosti	371,5	372,2	382,9	404,8	428,5	466,3	25,5	
sociální dávky	481,1	489,7	496,0	506,4	513,1	529,9	10,1	
saldo pojistného SZ a výdajů na sociální dávky	-109,6	-117,5	-113,1	-101,6	-84,6	-63,6		
z toho důchody:	pojistné na důchodové pojištění	332,1	332,5	342,1	361,6	392,0	416,7	25,5
	výdaje na důchody a správu	387,1	387,7	390,9	400,5	404,5	420,3	8,6
	saldo důchodů	-55,0	-55,2	-48,8	-38,9	-12,5	-3,6	-93,4

Poznámka: Usnesením vlády ČR ze dne 21. září 2016 č. 831 bylo změněno usnesení vlády ze dne 23. září 2015 č. 748, k návrhu zákona o státním rozpočtu České republiky na rok 2016 a k návrhům střednědobého výhledu státního rozpočtu ČR na léta 2017 a 2018 a střednědobých výdajových rámců na léta 2017 a 2018, tak, že byl schválen převod částky 8,7 mld. Kč do příjmů státního rozpočtu roku 2016 na kompenzaci deficitu důchodového systému v souladu se zákonem č. 178/2005 Sb., o zrušení Fondu národního majetku.

Zdroj: Ministerstvo financí České republiky: Návrh státního závěrečného účtu České republiky za roky 2012–2017; Ministerstvo financí České republiky: Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2017; C-zpráva o výsledcích hospodaření státního rozpočtu; část 3: Celkové výsledky hospodaření státního rozpočtu v roce 2017; tab. 2 a tab. 96

4. Systém veřejného zdravotního pojištění

položka	mld. Kč						přírůstek v % 2017/2012
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
příjmy systému zdravotního pojištění	229,7	228,6	241,3	252,6	264,9	284,8	24,0
výdaje v systému zdravotního pojištění	231,3	230,0	239,0	252,0	259,0	275,3	19,0
saldo příjmů a výdajů	-1,5	-1,4	2,3	0,6	5,9	9,5	

Zdroj: Ministerstvo financí České republiky: Návrh státního závěrečného účtu České republiky za roky 2012–2017; Státní závěrečný účet 2017 F Zpráva o hospodaření dalších složek veřejných rozpočtů a o fondech organ. složek státu; tab. 26 Výsledky hospodaření systému v.z.p. v roce 2017

B.

Podíl práce na nákladech v Evropské unii
2012–2017

Metodické poznámky

Algoritmus výpočtů podílu práce na nákladech (PPN) v běžném roce:

$$PPN = \frac{\frac{NZ}{zam}}{\frac{N}{prac}} * 100 = \frac{\frac{NZ}{zam}}{\frac{MS}{prac} + \frac{NZ}{zam} + \frac{O}{prac}} * 100 = \frac{\frac{NZ}{zam}}{\frac{MS}{prac} + \frac{NZ}{zam} + \frac{HPP - \check{C}PP}{prac}} * 100 ,$$

kde:

PPN podíl práce na nákladech v daném období,

NZ nominální náhrady zaměstnancům z národního účetnictví v daném období,

zam počet zaměstnanců z národních účtů v národním konceptu v daném období,

N náklady v běžných cenách v daném období,

MS mezispotřeba v běžných cenách z národních účtů v daném období,

prac celková zaměstnanost, počet pracovníků v národním konceptu z národních účtů v daném období,

O odpisy v běžných cenách, resp. spotřeba fixního kapitálu z národních účtů v daném období,

HPP hrubý provozní přebytek v běžných cenách z národních účtů v daném období,

ČPP čistý provozní přebytek v běžných cenách z národních účtů v daném období.

Vzhledem k časté nedostupnosti dat ohledně spotřeby fixního kapitálu je náhradním řešením rozdíl mezi hrubým a čistým provozním přebytkem.

Za zjednodušujícího předpokladu stejného ocenění práce zaměstnanců a sebezaměstnaných lze propočít podílu nákladů práce na nákladech vyjádřit jako náklad na jednotku v přepočtu na pracovníka.

Výstupem navrženého algoritmu je úroňový indikátor. Další rozvinutí uvedeného postupu otvírá prostor pro využití v oblasti usměrňování ceny práce, resp. pro vyhodnocení dopadů zdanění práce na náklady, popř. na zisk.

1. Podíl práce na nákladech v Evropské unii v národní cenové hladině v %

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	přírůstek v p.b. 2017–2012
Belgie	30,0	30,8	31,0	31,0	30,9	30,5	0,5
Bulharsko	26,3	28,5	28,0	28,5	30,6	31,0	4,6
Česká republika	22,5	22,4	22,1	22,2	23,0	23,2	0,8
Dánsko	33,7	34,2	34,5	34,6	34,8	34,4	0,7
Německo	32,8	33,3	33,5	34,0	34,2	33,9	1,2
Estonsko	26,8	27,0	28,0	29,1	29,5	29,5	2,7
Irsko	25,8	25,2	24,9	22,3	22,0	22,0	-3,8
Řecko	36,3	35,0	35,4	36,2	36,6	36,0	-0,3
Španělsko	33,9	34,0	33,8	34,2	34,7	34,0	0,1
Francie	35,1	35,5	35,7	35,9	36,1	35,6	0,6
Chorvatsko	36,2	35,9	35,4	35,5	34,9	34,4	-1,8
Itálie	30,3	30,6	30,6	30,8	31,4	30,7	0,4
Kypr	35,4	34,2	33,1	32,0	31,5	30,8	-4,6
Lotyšsko	23,8	24,8	26,4	28,4	30,9	30,9	7,1
Litva	30,2	30,7	31,8	33,1	34,8	34,6	4,4
Lucembursko	19,6	18,7	16,8	15,8	16,4	16,5	-3,2
Maďarsko	26,3	25,9	25,7	25,7	26,3	26,6	0,3
Malta	19,9	20,4	20,5	20,1	20,3	20,4	0,5
Nizozemsko	32,6	32,8	32,8	32,4	32,8	32,3	-0,3
Rakousko	31,4	31,6	32,3	32,6	33,3	32,7	1,2
Polsko	27,6	27,7	28,2	27,9	28,1	28,0	0,3
Portugalsko	32,1	32,8	32,5	32,5	32,8	32,2	0,1
Rumunsko	26,0	25,9	26,4	26,1	28,4	29,6	3,6
Slovinsko	33,1	33,2	33,0	33,2	34,0	33,4	0,2
Slovensko	22,0	22,7	22,7	22,5	22,9	23,3	1,3
Finsko	31,3	31,6	31,7	32,4	32,2	31,0	-0,3
Švédsko	31,6	32,4	32,4	32,6	32,9	32,5	0,9
Spojené království	37,1	37,1	37,4	37,5	38,1	37,1	0,1

Zdroj: Eurostat: *Economy and finance – National accounts*, dostupné na: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/national_accounts/introduction, prosinec 2019, propočet VÚPSV, v. v. i.

C.

Jednotkové náklady práce
v EU a v USA
2012–2017

Metodické poznámky

Pohyb jednotkových nákladů práce je odrazem vývoje ceny práce a produktivity. V mezinárodních srovnáních však zřetelně vystupují specifika národních ekonomik, hospodářských a sociálních politik. Zvolenému sociálnímu modelu odpovídá i zdanění práce, tj. výše náhrad zaměstnancům. Cena práce zaměstnance koresponduje nejen s proporcemi na trhu práce a s národní produktivitou, ale i s národní cenovou hladinou. Za těchto podmínek nemají národní měny a náhrady zaměstnancům stejnou kupní sílu. Jednotkové náklady práce v národní cenové hladině a v cenové hladině referenčního státu, resp. v Evropské unii, se liší. Z tohoto pohledu je třeba sledovat úroveň a vývoj jednotkových nákladů práce v národní cenové hladině a ve standardu kupní síly.

Zdrojem dat pro výpočet jednotkových nákladů práce jsou výstupy národních účtů publikované Eurostatem. Algoritmus propočtu úrovně indikátoru reálných jednotkových nákladů práce, které jsou definovány jako podíl průměrné ceny práce vyjádřené náhradami zaměstnancům na zaměstnance a hrubý domácí produkt na jednoho pracovníka v běžných cenách v národní a evropské cenové hladině:

Jednotkové náklady práce v národní cenové hladině:

$$JNP_{nc} = \frac{\frac{NZ_Y}{zam}}{\frac{HDP_{Ync}}{prac}} * 100 ,$$

kde:

JNP_{nc} jednotkové náklady práce v národní cenové hladině,

NZ_Y nominální objem náhrad zaměstnancům v daném období v měně Y z národních účtů,

zam průměrný počet zaměstnanců v daném období z národních účtů v národním konceptu,

HDP_{Ync} hrubý domácí produkt, resp. hrubá přidaná hodnota v měně Y v národní cenové hladině v běžných cenách z národních účtů,

$prac$ průměrný počet pracovníků v daném období z národních účtů v národním konceptu.

Vzhledem k významu evropského trhu jsou důležité jednotkové náklady práce v evropské cenové hladině po přepočtu na standard kupní síly (PPS) EU-27. Údaje o výstupu ve standardu kupní síly vystihují relace mezi zeměmi Evropské unie, popř. USA:

$$JNP_{PPS} = \frac{\frac{NZ_{EUR}}{zam}}{\frac{HDP_{PPS}}{prac}} * 100 ,$$

kde:

JNP_{PPS} jednotkové náklady práce v PPS,

NZ objem nominálních náhrad zaměstnancům v daném období v EUR z národních účtů,

zam průměrný počet zaměstnanců v daném období z národních účtů v národním konceptu,

HDP_{PPS} hrubý domácí produkt, v PPS v běžných cenách v daném období z národních účtů, popř. přidaná hodnota, publikované Eurostatem,

prac průměrný počet pracovníků za dané období z národních účtů v národním konceptu.

Zvolený postup předpokládá, že cena práce a produktivita je stejná pro zaměstnance a pro sebezaměstnaného.

České jednotkové náklady práce v národní cenové hladině a v paritním vyjádření zatím vykazují rozdílné trendy.

Rozbor faktorů pohybu jednotkových nákladů práce vychází z indexového rozkladu na přímo úměrný vztah jednotkových nákladů práce k růstu náhrad zaměstnancům, relativní cenové hladiny (v relaci k Evropské unii) a pracnosti, resp. nepřímo úměrný vztah k růstu produktivity práce:

$$I_{PPP}^{JNP} = I^{JNP} * I^{CPL} = I^N * I^{PRA} * I^{CPL} = \frac{I_{Kč}^N}{I^{ER}} * I^{ER} * I_{Kč}^{PRA} * I^{CPL} = \frac{I_{Kč}^N}{I^{ER}} * \frac{I^{ER}}{I_{Kč}^{PRO}} * I^{CPL}$$

když:

$$PRA = \frac{prac}{HDP} = \frac{1}{PRO} = \frac{1}{\frac{HDP}{prac}}$$

kde:

I_{PPP}^{JNP} roční index JNP v standardu kupní síly srovnávané země (např. v PPS),

I^{JNP} index JNP v národní cenové hladině,

I^{CPL} index změny srovnatelné cenové hladiny ke srovnávané zemi,

I^N index průměrné náhrady na zaměstnance v domácím konceptu z národních účtů,

I^{PRA} index pracnosti v národní cenové hladině z národních účtů,

$I_{Kč}^N$ index průměrné náhrady v Kč,

IER index změny kurzu Kč k měně srovnávané země,

$I_{Kč}^{PRA}$ index pracnosti v národní cenové hladině v Kč,

PRA pracnost jednotky HDP, popř. přidané hodnoty,

PRO HDP (popř. přidaná hodnota)/pracovník,

HDP hrubý domácí produkt, popř. přidaná hodnota v případě odvětví,

prac počet pracovníků v domácím konceptu z národních účtů.

1. Úroveň a vývoj jednotkových nákladů práce v národní cenové hladině v EU a v USA

	JNP v národní cenové hladině						přírůstek v p.b. 2017-2012
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
EU-28	56,6	56,6	56,3	55,7	55,6	55,6	-1,0
EU-15	56,6	56,6	56,4	55,8	55,8	55,7	-0,9
Belgie	61,8	62,0	61,3	59,9	59,0	58,9	-2,9
Bulharsko	49,7	54,1	56,0	55,7	55,6	58,2	8,4
Česká republika	48,8	48,4	47,4	46,5	47,3	48,3	-0,5
Dánsko	55,2	55,1	54,9	55,1	54,8	54,8	-0,4
Německo	57,3	57,5	57,3	57,4	57,5	57,7	0,5
Estonsko	49,2	49,9	50,6	52,4	53,4	53,3	4,1
Irsko	47,6	47,6	45,2	35,5	36,4	35,2	-12,4
Řecko	52,2	49,8	49,8	49,4	49,3	49,3	-2,9
Španělsko	54,9	54,1	54,2	53,8	53,2	52,7	-2,2
Francie	58,1	58,4	58,5	58,0	58,1	58,2	0,1
Chorvatsko	59,3	56,9	55,5	55,2	53,7	52,7	-6,6
Itálie	53,2	53,1	52,7	52,7	52,3	52,0	-1,3
Kypr	54,6	52,7	51,4	50,3	49,3	49,4	-5,2
Lotyšsko	45,1	46,8	48,3	51,1	53,2	53,6	8,5
Litva	43,7	44,5	45,5	47,7	49,8	49,9	6,2
Lucembursko	52,5	51,9	51,4	51,4	50,6	52,1	-0,5
Maďarsko	48,7	47,2	46,0	45,0	46,4	46,7	-2,0
Malta	51,2	50,9	48,8	47,3	47,3	46,5	-4,7
Nizozemsko	59,2	58,9	58,8	57,6	57,9	57,4	-1,9
Rakousko	54,5	55,0	55,0	54,5	54,5	54,3	-0,1
Polsko	47,8	47,7	47,8	47,1	48,2	48,3	0,5
Portugalsko	54,0	53,6	52,6	51,5	51,0	51,3	-2,7
Rumunsko	47,9	46,2	47,3	44,6	47,3	49,6	1,7
Slovinsko	62,7	61,9	61,0	60,7	61,4	61,2	-1,5
Slovensko	43,3	43,6	43,9	44,4	45,8	47,3	4,0
Finsko	56,5	55,9	55,5	55,0	54,3	52,2	-4,3
Švédsko	50,2	50,7	50,3	49,1	49,3	49,3	-0,9
Spojené království	57,6	57,8	57,3	57,0	57,3	57,5	-0,1
USA	57,0	56,6	56,6	57,1	57,1	57,1	0,1

Zdroj: Eurostat: *Economy and finance – National accounts*, dostupné na: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/national_accounts/introduction; U.S. Bureau of Economic Analysis, dostupné na: <http://www.bea.gov/national/nipaweb/DownSS2.asp>; prosinec 2019, propočet VÚPSV, v. v. i.

2. Úroveň a vývoj jednotkových nákladů práce ve standardu kupní síly (EU-28) v EU a v USA

	JNP ve standardu kupní síly						přírůstek v p.b. 2017–2012
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
EU-28	56,6	56,6	56,3	55,7	55,6	55,6	-1,0
EU-15	60,3	60,3	60,1	59,6	59,5	59,3	-0,9
Belgie	67,2	68,1	66,5	63,7	64,5	65,4	-1,8
Bulharsko	23,3	25,6	25,7	25,7	26,5	28,8	5,5
Česká republika	34,1	32,4	29,7	29,3	30,8	32,6	-1,5
Dánsko	74,2	73,9	73,2	71,8	73,0	72,5	-1,7
Německo	59,7	60,6	59,7	59,4	60,7	61,7	2,0
Estonsko	33,9	35,5	36,2	37,5	39,4	40,9	6,9
Irsko	51,8	52,5	50,2	38,3	40,6	39,7	-12,1
Řecko	47,3	42,8	41,3	40,0	40,7	41,0	-6,4
Španělsko	50,4	49,7	48,6	47,6	47,8	47,7	-2,8
Francie	64,9	64,5	64,1	62,4	63,4	63,9	-1,0
Chorvatsko	38,2	36,6	34,9	33,8	33,7	33,7	-4,5
Itálie	52,7	53,3	52,9	51,8	51,3	51,2	-1,4
Kypr	51,0	49,3	47,4	44,4	43,7	44,2	-6,8
Lotyšsko	30,4	31,9	32,6	33,8	36,1	37,3	6,8
Litva	26,2	26,8	27,3	28,3	30,6	31,7	5,5
Lucembursko	63,0	63,3	61,7	60,2	60,4	63,2	0,1
Maďarsko	28,0	27,0	26,1	25,6	27,5	29,2	1,2
Malta	39,3	40,0	38,8	37,7	38,6	38,6	-0,7
Nizozemsko	64,6	64,0	64,5	62,1	64,5	64,1	-0,5
Rakousko	58,6	59,6	59,5	57,9	59,3	60,1	1,5
Polsko	27,1	27,3	27,4	26,4	26,8	28,3	1,2
Portugalsko	43,3	42,6	41,3	40,1	40,8	42,4	-0,9
Rumunsko	22,2	22,8	23,5	22,2	23,5	25,0	2,8
Slovinsko	50,3	49,8	48,9	48,1	49,7	49,9	-0,5
Slovensko	28,9	29,1	28,9	29,1	30,5	32,3	3,4
Finsko	67,9	68,9	68,3	66,5	66,9	64,8	-3,1
Švédsko	66,0	68,5	65,4	61,8	64,3	64,1	-2,0
Spojené království	66,0	64,4	67,3	72,3	67,4	64,3	-1,7
USA	58,7	58,0	57,8	68,4	72,1	72,6	13,9

Zdroj: Eurostat: *Economy and finance – National accounts*, dostupné na: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/national_accounts/introduction; U.S. Bureau of Economic Analysis, dostupné na: <http://www.bea.gov/national/nipaweb/DownSS2.asp>; prosinec 2019, propočít VÚPSV, v. v. i.

3. Relace jednotkových nákladů práce k průměru EU-28 v % v národní cenové hladině

	JNP v národní cenové hladině						přírůstek v p.b. 2017-2012
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
EU-28	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0
EU-15	100,0	100,1	100,1	100,3	100,3	100,2	0,3
Belgie	109,1	109,6	108,9	107,6	106,2	106,0	-3,1
Bulharsko	87,8	95,6	99,4	100,1	100,0	104,6	16,8
Česká republika	86,2	85,5	84,2	83,5	85,1	86,9	0,7
Dánsko	97,5	97,3	97,6	99,0	98,6	98,6	1,1
Německo	101,2	101,6	101,8	103,2	103,4	103,9	2,7
Estonsko	87,0	88,2	90,0	94,2	95,9	95,9	8,9
Irsko	84,1	84,1	80,3	63,9	65,5	63,3	-20,7
Řecko	92,3	88,1	88,5	88,7	88,7	88,8	-3,5
Španělsko	96,9	95,7	96,2	96,7	95,6	94,8	-2,1
Francie	102,5	103,3	104,0	104,1	104,4	104,6	2,1
Chorvatsko	104,8	100,7	98,6	99,1	96,6	94,8	-10,0
Itálie	94,0	93,8	93,7	94,7	94,1	93,5	-0,6
Kypr	96,4	93,2	91,4	90,4	88,6	88,8	-7,6
Lotyšsko	79,7	82,7	85,8	91,8	95,7	96,4	16,7
Litva	77,2	78,6	80,8	85,8	89,6	89,7	12,5
Lucembursko	92,8	91,8	91,4	92,3	91,0	93,7	0,9
Maďarsko	86,1	83,4	81,7	80,9	83,4	84,1	-2,0
Malta	90,4	89,9	86,8	85,0	85,1	83,7	-6,7
Nizozemsko	104,6	104,2	104,5	103,5	104,1	103,2	-1,4
Rakousko	96,2	97,2	97,6	98,0	98,0	97,8	1,5
Polsko	84,4	84,4	84,9	84,7	86,6	86,9	2,5
Portugalsko	95,4	94,7	93,4	92,5	91,8	92,3	-3,1
Rumunsko	84,6	81,6	84,0	80,2	84,9	89,1	4,6
Slovinsko	110,7	109,5	108,3	109,1	110,3	110,0	-0,6
Slovensko	76,5	77,0	78,0	79,8	82,3	85,1	8,6
Finsko	99,8	98,9	98,6	98,9	97,5	94,0	-5,8
Švédsko	88,7	89,6	89,3	88,2	88,7	88,7	0,0
Spojené království	101,8	102,2	101,8	102,4	103,1	103,5	1,7
USA	100,6	100,0	100,6	102,5	102,6	102,7	2,1

Zdroj: Eurostat: *Economy and finance – National accounts*, dostupné na: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/national_accounts/introduction; U.S. Bureau of Economic Analysis, dostupné na: <http://www.bea.gov/national/nipaweb/DownSS2.asp>; prosinec 2019, propočet VÚPSV, v. v. i.

4. Relace jednotkových nákladů práce k průměru EU-28 v % ve standardu kupní síly

	JNP ve standardu kupní síly						přírůstek v p.b. 2017–2012
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
EU-28	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0
EU-15	106,4	106,5	106,8	107,1	107,0	106,8	0,3
Belgie	118,7	120,3	118,2	114,5	116,0	117,7	-1,0
Bulharsko	41,2	45,2	45,6	46,2	47,7	51,8	10,6
Česká republika	60,3	57,3	52,7	52,7	55,4	58,7	-1,6
Dánsko	131,1	130,6	130,1	129,0	131,2	130,4	-0,7
Německo	105,4	107,1	106,2	106,8	109,2	111,0	5,6
Estonsko	60,0	62,7	64,3	67,4	70,9	73,5	13,6
Irsko	91,5	92,8	89,3	68,8	73,0	71,4	-20,1
Řecko	83,6	75,7	73,4	71,9	73,2	73,7	-9,9
Španělsko	89,1	87,9	86,4	85,5	86,0	85,8	-3,3
Francie	114,5	114,1	113,9	112,0	114,1	114,9	0,4
Chorvatsko	67,5	64,6	62,0	60,8	60,7	60,7	-6,8
Itálie	93,0	94,2	94,0	93,0	92,2	92,2	-0,9
Kypr	90,2	87,2	84,3	79,8	78,5	79,5	-10,6
Lotyšsko	53,8	56,3	57,9	60,7	64,9	67,0	13,3
Litva	46,2	47,5	48,5	50,9	55,1	57,0	10,8
Lucembursko	111,3	111,8	109,6	108,2	108,5	113,6	2,3
Maďarsko	49,4	47,8	46,4	46,0	49,5	52,5	3,0
Malta	69,3	70,7	69,0	67,8	69,4	69,5	0,1
Nizozemsko	114,1	113,1	114,7	111,5	115,9	115,4	1,3
Rakousko	103,6	105,4	105,8	104,1	106,5	108,1	4,6
Polsko	47,9	48,2	48,6	47,5	48,1	50,9	3,0
Portugalsko	76,4	75,3	73,3	72,0	73,4	76,2	-0,2
Rumunsko	39,2	40,4	41,7	39,9	42,3	45,0	5,7
Slovinsko	88,9	88,0	86,9	86,4	89,3	89,7	0,8
Slovensko	51,1	51,5	51,4	52,2	54,8	58,0	7,0
Finsko	119,9	121,8	121,4	119,4	120,2	116,5	-3,4
Švédsko	116,6	121,2	116,2	111,0	115,7	115,3	-1,4
Spojené království	116,5	113,9	119,6	130,0	121,2	115,7	-0,9
USA	103,6	102,5	102,7	123,0	129,7	130,6	27,0

Zdroj: Eurostat: *Economy and finance – National accounts*, dostupné na: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/national_accounts/introduction; U.S. Bureau of Economic Analysis, dostupné na: <http://www.bea.gov/national/nipaweb/DownSS2.asp>; prosinec 2019, propočet VÚPSV, v. v. i.

5. Úroveň a vývoj roční produktivity v EU a v USA v EUR, národní cenová hladina

	produktivita (v eurech), národní cenová hladina						přírůstek v % 2017/2012	roční přírůstek v % 2017/2012
	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
EU-28	59 974,8	60 638,5	62 119,9	64 773,3	64 552,0	65 325,7	8,9	1,7
EU-15	68 820,7	69 547,5	71 354,0	74 393,6	73 944,6	74 492,6	8,2	1,6
Belgie	84 457,8	86 174,9	88 045,8	90 245,9	92 050,3	93 941,9	11,2	2,2
Bulharsko	12 231,8	12 241,5	12 485,1	13 253,9	14 038,6	14 838,2	21,3	3,9
Česká republika	31 874,9	31 045,8	30 663,7	32 511,8	33 503,0	35 862,1	12,5	2,4
Dánsko	92 005,1	93 544,0	95 219,3	96 506,8	98 438,7	100 071,2	8,8	1,7
Německo	65 335,0	66 383,7	68 524,4	70 267,4	71 792,5	73 336,4	12,2	2,3
Estonsko	30 443,2	31 712,8	33 089,6	33 641,8	34 454,5	37 237,0	22,3	4,1
Irsko	95 596,6	95 269,1	100 590,3	130 970,1	130 528,6	138 578,1	45,0	7,7
Řecko	46 575,8	45 189,4	44 278,5	43 616,3	43 224,7	43 467,3	-6,7	-1,4
Španělsko	56 504,5	57 313,9	57 381,3	58 277,1	58 978,9	59 928,0	6,1	1,2
Francie	76 964,0	77 866,5	78 648,0	80 261,1	81 043,6	82 431,7	7,1	1,4
Chorvatsko	27 889,7	28 489,9	27 556,4	27 979,9	29 149,4	30 038,2	7,7	1,5
Itálie	65 544,3	66 262,6	66 813,9	67 520,9	68 236,8	69 082,5	5,4	1,1
Kypr	49 491,6	48 523,7	47 903,2	48 295,7	48 853,0	49 257,0	-0,5	-0,1
Lotyšsko	25 440,3	25 708,6	26 983,1	27 475,8	28 289,1	30 246,2	18,9	3,5
Litva	26 064,8	26 989,0	27 627,1	27 824,5	28 352,7	31 037,3	19,1	3,6
Lucembursko	116 347,8	120 443,4	125 835,3	128 203,0	131 138,9	131 298,6	12,9	2,4
Maďarsko	25 027,8	25 287,5	25 102,0	26 018,0	25 768,1	27 550,4	10,1	1,9
Malta	41 354,7	42 503,9	44 888,4	48 961,8	50 386,9	50 969,7	23,3	4,3
Nizozemsko	73 890,0	75 628,4	76 969,6	78 338,8	79 205,7	80 742,3	9,3	1,8
Rakousko	75 776,7	76 760,2	78 205,1	80 332,7	82 301,9	83 907,0	10,7	2,1
Polsko	25 161,8	25 526,3	26 137,1	26 941,6	26 494,6	28 643,1	13,8	2,6
Portugalsko	36 734,1	38 311,4	38 345,7	39 274,5	40 106,5	40 800,2	11,1	2,1
Rumunsko	15 401,1	16 780,8	17 425,0	18 801,7	20 213,7	21 755,1	41,3	7,2
Slovinsko	38 638,0	39 294,9	40 394,5	41 163,5	42 017,0	43 449,4	12,5	2,4
Slovensko	33 259,2	33 917,1	34 300,8	35 180,7	34 914,5	35 627,2	7,1	1,4
Finsko	78 649,9	80 546,0	81 916,7	83 808,5	85 785,7	88 135,3	12,1	2,3
Švédsko	92 678,9	94 219,0	92 366,7	94 464,3	95 231,3	95 596,1	3,1	0,6
Spojené království	71 114,9	69 850,3	75 108,8	84 415,3	76 705,9	73 708,6	3,6	0,7
USA	94 751,1	93 652,7	95 959,4	116 863,6	118 624,1	119 530,0	26,2	4,8

Zdroj: Eurostat: *Economy and finance – National accounts*, dostupné na: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/national_accounts/introduction; U.S. Bureau of Economic Analysis, dostupné na: <http://www.bea.gov/national/nipaweb/DownSS2.asp>; prosinec 2019, propočet VÚPSV, v. v. i.

6. Úroveň a vývoj roční produktivity v EU a v USA ve standardu kupní síly, evropská cenová hladina

	produktivita ve standardu kupní síly na pracovníka – EU-28						přírůstek v % 2017/2012	roční přírůstek v % 2017/2012
	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
EU-28	59 974,8	60 638,5	62 119,9	64 773,3	64 552,0	65 325,7	8,9	1,7
EU-15	64 635,6	65 331,0	66 918,0	69 678,5	69 296,9	69 929,7	8,2	1,6
Belgie	77 659,5	78 545,0	81 130,3	84 817,6	84 222,7	84 643,8	9,0	1,7
Bulharsko	26 103,2	25 870,7	27 229,9	28 716,9	29 430,6	29 977,6	14,8	2,8
Česká republika	45 571,3	46 354,9	49 011,0	51 540,6	51 463,5	53 116,6	16,6	3,1
Dánsko	68 444,7	69 698,0	71 419,4	74 084,2	73 973,6	75 655,2	10,5	2,0
Německo	62 722,0	62 942,6	65 689,9	67 870,2	67 953,8	68 663,2	9,5	1,8
Estonsko	44 167,1	44 604,1	46 307,5	47 052,4	46 644,1	48 594,0	10,0	1,9
Irsko	87 778,9	86 272,6	90 529,7	121 571,4	117 217,4	122 848,6	40,0	7,0
Řecko	51 412,4	52 586,5	53 407,0	53 821,5	52 367,9	52 347,3	1,8	0,4
Španělsko	61 462,5	62 409,1	63 879,1	65 916,2	65 582,1	66 231,5	7,8	1,5
Francie	68 893,2	70 477,0	71 788,0	74 592,8	74 192,0	75 049,1	8,9	1,7
Chorvatsko	43 279,8	44 376,5	43 777,1	45 602,3	46 398,0	46 922,5	8,4	1,6
Itálie	66 265,4	66 036,7	66 608,1	68 725,8	69 605,4	70 073,1	5,7	1,1
Kypr	52 915,9	51 863,3	51 949,9	54 736,7	55 133,1	55 009,6	4,0	0,8
Lotyšsko	37 694,8	37 765,8	39 987,8	41 518,6	41 720,9	43 490,8	15,4	2,9
Litva	43 518,1	44 720,4	46 009,2	46 903,4	46 143,4	48 854,9	12,3	2,3
Lucembursko	96 995,3	98 855,4	104 945,8	109 380,7	110 003,1	108 276,7	11,6	2,2
Maďarsko	43 563,5	44 136,3	44 152,4	45 750,0	43 434,0	44 148,9	1,3	0,3
Malta	53 925,7	54 082,4	56 448,7	61 385,9	61 758,7	61 411,9	13,9	2,6
Nizozemsko	67 754,8	69 623,4	70 171,4	72 719,1	71 154,6	72 226,8	6,6	1,3
Rakousko	70 404,1	70 761,0	72 190,2	75 612,3	75 698,0	75 848,1	7,7	1,5
Polsko	44 315,6	44 681,1	45 634,2	48 017,4	47 671,9	48 874,4	10,3	2,0
Portugalsko	45 869,7	48 235,9	48 844,8	50 482,5	50 155,9	49 415,7	7,7	1,5
Rumunsko	33 204,1	33 923,1	35 062,7	37 791,7	40 616,9	43 141,0	29,9	5,4
Slovinsko	48 123,6	48 893,2	50 361,8	51 970,1	51 904,5	53 303,0	10,8	2,1
Slovensko	49 819,4	50 733,1	52 087,9	53 791,4	52 471,1	52 203,0	4,8	0,9
Finsko	65 444,5	65 371,3	66 580,6	69 417,6	69 590,6	71 078,0	8,6	1,7
Švédsko	70 460,4	69 664,4	71 006,0	75 029,0	73 036,9	73 562,0	4,4	0,9
Spojené království	62 129,6	62 694,8	63 920,6	66 520,6	65 231,6	65 967,7	6,2	1,2
USA	92 027,4	91 393,2	94 000,5	97 462,3	93 839,2	94 034,3	2,2	0,4

Zdroj: Eurostat: *Economy and finance – National accounts*, dostupné na: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/national_accounts/introduction; U.S. Bureau of Economic Analysis, dostupné na: <http://www.bea.gov/national/nipaweb/DownSS2.asp>; prosinec 2019, propočet VÚPSV, v. v. i.

7. Relace HDP na pracovníka k průměru EU-28 v % v národní cenové hladině

	produktivita (v eurech), národní cenová hladina						přírůstek v p.b. 2017–2012
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
EU-28	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0
EU-15	114,7	114,7	114,9	114,9	114,6	114,0	-0,7
Belgie	140,8	142,1	141,7	139,3	142,6	143,8	3,0
Bulharsko	20,4	20,2	20,1	20,5	21,7	22,7	2,3
Česká republika	53,1	51,2	49,4	50,2	51,9	54,9	1,8
Dánsko	153,4	154,3	153,3	149,0	152,5	153,2	-0,2
Německo	108,9	109,5	110,3	108,5	111,2	112,3	3,3
Estonsko	50,8	52,3	53,3	51,9	53,4	57,0	6,2
Irsko	159,4	157,1	161,9	202,2	202,2	212,1	52,7
Řecko	77,7	74,5	71,3	67,3	67,0	66,5	-11,1
Španělsko	94,2	94,5	92,4	90,0	91,4	91,7	-2,5
Francie	128,3	128,4	126,6	123,9	125,5	126,2	-2,1
Chorvatsko	46,5	47,0	44,4	43,2	45,2	46,0	-0,5
Itálie	109,3	109,3	107,6	104,2	105,7	105,8	-3,5
Kypr	82,5	80,0	77,1	74,6	75,7	75,4	-7,1
Lotyšsko	42,4	42,4	43,4	42,4	43,8	46,3	3,9
Litva	43,5	44,5	44,5	43,0	43,9	47,5	4,1
Lucembursko	194,0	198,6	202,6	197,9	203,2	201,0	7,0
Maďarsko	41,7	41,7	40,4	40,2	39,9	42,2	0,4
Malta	69,0	70,1	72,3	75,6	78,1	78,0	9,1
Nizozemsko	123,2	124,7	123,9	120,9	122,7	123,6	0,4
Rakousko	126,3	126,6	125,9	124,0	127,5	128,4	2,1
Polsko	42,0	42,1	42,1	41,6	41,0	43,8	1,9
Portugalsko	61,2	63,2	61,7	60,6	62,1	62,5	1,2
Rumunsko	25,7	27,7	28,1	29,0	31,3	33,3	7,6
Slovinsko	64,4	64,8	65,0	63,6	65,1	66,5	2,1
Slovensko	55,5	55,9	55,2	54,3	54,1	54,5	-0,9
Finsko	131,1	132,8	131,9	129,4	132,9	134,9	3,8
Švédsko	154,5	155,4	148,7	145,8	147,5	146,3	-8,2
Spojené království	118,6	115,2	120,9	130,3	118,8	112,8	-5,7
USA	158,0	154,4	154,5	180,4	183,8	183,0	25,0

Zdroj: Eurostat: *Economy and finance – National accounts*, dostupné na: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/national_accounts/introduction; U.S. Bureau of Economic Analysis, dostupné na: <http://www.bea.gov/national/nipaweb/DownSS2.asp>; prosinec 2019, propočet VÚPSV, v. v. i.

8. Relace HDP na pracovníka k průměru EU-28 v % ve standardu kupní síly

	HDP ve standardu kupní síly na pracovníka – EU-28						přírůstek v p.b. 2017–2012
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
EU-28	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0
EU-15	107,8	107,7	107,7	107,6	107,4	107,0	-0,7
Belgie	129,5	129,5	130,6	130,9	130,5	129,6	0,1
Bulharsko	43,5	42,7	43,8	44,3	45,6	45,9	2,4
Česká republika	76,0	76,4	78,9	79,6	79,7	81,3	5,3
Dánsko	114,1	114,9	115,0	114,4	114,6	115,8	1,7
Německo	104,6	103,8	105,7	104,8	105,3	105,1	0,5
Estonsko	73,6	73,6	74,5	72,6	72,3	74,4	0,7
Irsko	146,4	142,3	145,7	187,7	181,6	188,1	41,7
Řecko	85,7	86,7	86,0	83,1	81,1	80,1	-5,6
Španělsko	102,5	102,9	102,8	101,8	101,6	101,4	-1,1
Francie	114,9	116,2	115,6	115,2	114,9	114,9	0,0
Chorvatsko	72,2	73,2	70,5	70,4	71,9	71,8	-0,3
Itálie	110,5	108,9	107,2	106,1	107,8	107,3	-3,2
Kypr	88,2	85,5	83,6	84,5	85,4	84,2	-4,0
Lotyšsko	62,9	62,3	64,4	64,1	64,6	66,6	3,7
Litva	72,6	73,7	74,1	72,4	71,5	74,8	2,2
Lucembursko	161,7	163,0	168,9	168,9	170,4	165,7	4,0
Maďarsko	72,6	72,8	71,1	70,6	67,3	67,6	-5,1
Malta	89,9	89,2	90,9	94,8	95,7	94,0	4,1
Nizozemsko	113,0	114,8	113,0	112,3	110,2	110,6	-2,4
Rakousko	117,4	116,7	116,2	116,7	117,3	116,1	-1,3
Polsko	73,9	73,7	73,5	74,1	73,9	74,8	0,9
Portugalsko	76,5	79,5	78,6	77,9	77,7	75,6	-
Rumunsko	55,4	55,9	56,4	58,3	62,9	66,0	10,7
Slovinsko	80,2	80,6	81,1	80,2	80,4	81,6	1,4
Slovensko	83,1	83,7	83,9	83,0	81,3	79,9	-3,2
Finsko	109,1	107,8	107,2	107,2	107,8	108,8	-0,3
Švédsko	117,5	114,9	114,3	115,8	113,1	112,6	-4,9
Spojené království	103,6	103,4	102,9	102,7	101,1	101,0	-2,6
USA	153,4	150,7	151,3	150,5	145,4	143,9	-9,5

Zdroj: Eurostat: *Economy and finance – National accounts*, dostupné na: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/national_accounts/introduction; U.S. Bureau of Economic Analysis, dostupné na: <http://www.bea.gov/national/nipaweb/DownSS2.asp>; prosinec 2019, propočet VÚPSV, v. v. i.

9. Úroveň a vývoj ročních náhrad zaměstnancům na zaměstnance v EU a v USA

	produktivita (v eurech), národní cenová hladina						přírůstek v % 2017/2012	roční přírůstek v % 2017/2012
	2012	2013	2014	2015	2016	2017		
EU-28	33 956,3	34 303,2	34 965,8	36 052,9	35 905,8	36 309,9	6,9	1,3
EU-15	38 951,5	39 378,2	40 219,0	41 520,5	41 237,0	41 498,3	6,5	1,3
Belgie	52 178,2	53 452,5	53 965,2	54 043,8	54 353,1	55 355,3	6,1	1,2
Bulharsko	6 082,2	6 617,5	6 987,4	7 381,7	7 809,7	8 629,9	41,9	7,2
Česká republika	15 555,4	15 018,7	14 535,8	15 109,2	15 851,4	17 322,9	11,4	2,2
Dánsko	50 801,2	51 509,5	52 287,2	53 175,6	53 965,6	54 847,2	8,0	1,5
Německo	37 430,0	38 150,1	39 249,6	40 344,2	41 278,5	42 351,3	13,1	2,5
Estonsko	14 991,7	15 823,0	16 755,8	17 639,6	18 385,2	19 853,6	32,4	5,8
Irsko	45 496,4	45 306,4	45 490,9	46 556,8	47 572,3	48 781,9	7,2	1,4
Řecko	24 332,3	22 512,8	22 063,1	21 529,2	21 327,1	21 442,9	-11,9	-2,5
Španělsko	30 996,5	31 029,9	31 073,0	31 375,4	31 356,7	31 574,6	1,9	0,4
Francie	44 680,8	45 486,8	46 019,7	46 514,6	47 066,2	47 945,7	7,3	1,4
Chorvatsko	16 546,0	16 223,8	15 287,4	15 435,2	15 655,1	15 829,0	-4,3	-0,9
Itálie	34 900,9	35 178,7	35 224,5	35 584,2	35 700,3	35 897,6	2,9	0,6
Kypr	27 010,5	25 578,9	24 640,7	24 306,9	24 080,6	24 319,2	-10,0	-2,1
Lotyšsko	11 473,7	12 029,9	13 026,3	14 032,6	15 052,4	16 200,7	41,2	7,1
Litva	11 393,5	12 006,3	12 559,4	13 285,9	14 131,6	15 478,0	35,8	6,3
Lucembursko	61 115,6	62 535,3	64 725,8	65 897,1	66 403,2	68 378,1	11,9	2,3
Maďarsko	12 196,2	11 925,3	11 540,7	11 719,7	11 950,2	12 875,2	5,6	1,1
Malta	21 172,2	21 616,5	21 919,8	23 168,9	23 843,4	23 709,4	12,0	2,3
Nizozemsko	43 765,8	44 561,6	45 295,5	45 149,3	45 870,2	46 325,9	5,8	1,1
Rakousko	41 282,7	42 192,1	42 980,0	43 816,9	44 861,1	45 591,4	10,4	2,0
Polsko	12 019,4	12 183,8	12 487,7	12 699,1	12 758,9	13 833,3	15,1	2,9
Portugalsko	19 843,3	20 534,6	20 161,2	20 226,6	20 469,1	20 938,7	5,5	1,1
Rumunsko	7 375,6	7 745,5	8 234,1	8 391,3	9 551,2	10 779,7	46,2	7,9
Slovinsko	24 211,8	24 329,8	24 631,7	25 002,8	25 789,4	26 572,7	9,8	1,9
Slovensko	14 404,5	14 773,7	15 068,4	15 632,8	15 981,2	16 842,9	16,9	3,2
Finsko	44 430,6	45 055,9	45 479,9	46 131,3	46 546,7	46 035,7	3,6	0,7
Švédsko	46 530,4	47 745,0	46 445,0	46 370,9	46 988,9	47 129,3	1,3	0,3
Spojené království	40 995,5	40 402,5	43 032,5	48 126,7	43 975,0	42 405,3	3,4	0,7
USA	53 980,7	52 985,3	54 335,9	66 699,8	67 694,3	68 254,4	26,4	4,8

Zdroj: Eurostat: *Economy and finance – National accounts*, dostupné na: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/national_accounts/introduction; U.S. Bureau of Economic Analysis, dostupné na: <http://www.bea.gov/national/nipaweb/DownSS2.asp>; prosinec 2019, propočet VÚPSV, v. v. i.

10. Relace průměrných ročních náhrad zaměstnancům na zaměstnance k průměru EU-28 v % v eurech dle směnného kurzu

	roční náhrady zaměstnancům na zaměstnance (v eurech)						přírůstek v p.b. 2017–2012
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
EU-28	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0
EU-15	114,7	114,8	115,0	115,2	114,8	114,3	-0,4
Belgie	153,7	155,8	154,3	149,9	151,4	152,5	-1,2
Bulharsko	17,9	19,3	20,0	20,5	21,8	23,8	5,9
Česká republika	45,8	43,8	41,6	41,9	44,1	47,7	1,9
Dánsko	149,6	150,2	149,5	147,5	150,3	151,1	1,4
Německo	110,2	111,2	112,3	111,9	115,0	116,6	6,4
Estonsko	44,1	46,1	47,9	48,9	51,2	54,7	10,5
Irsko	134,0	132,1	130,1	129,1	132,5	134,3	0,4
Řecko	71,7	65,6	63,1	59,7	59,4	59,1	-12,6
Španělsko	91,3	90,5	88,9	87,0	87,3	87,0	-4,3
Francie	131,6	132,6	131,6	129,0	131,1	132,0	0,5
Chorvatsko	48,7	47,3	43,7	42,8	43,6	43,6	-5,1
Itálie	102,8	102,6	100,7	98,7	99,4	98,9	-3,9
Kypr	79,5	74,6	70,5	67,4	67,1	67,0	-12,6
Lotyšsko	33,8	35,1	37,3	38,9	41,9	44,6	10,8
Litva	33,6	35,0	35,9	36,9	39,4	42,6	9,1
Lucembursko	180,0	182,3	185,1	182,8	184,9	188,3	8,3
Maďarsko	35,9	34,8	33,0	32,5	33,3	35,5	-0,5
Malta	62,4	63,0	62,7	64,3	66,4	65,3	2,9
Nizozemsko	128,9	129,9	129,5	125,2	127,8	127,6	-1,3
Rakousko	121,6	123,0	122,9	121,5	124,9	125,6	4,0
Polsko	35,4	35,5	35,7	35,2	35,5	38,1	2,7
Portugalsko	58,4	59,9	57,7	56,1	57,0	57,7	-0,8
Rumunsko	21,7	22,6	23,5	23,3	26,6	29,7	8,0
Slovinsko	71,3	70,9	70,4	69,4	71,8	73,2	1,9
Slovensko	42,4	43,1	43,1	43,4	44,5	46,4	4,0
Finsko	130,8	131,3	130,1	128,0	129,6	126,8	-4,1
Švédsko	137,0	139,2	132,8	128,6	130,9	129,8	-7,2
Spojené království	120,7	117,8	123,1	133,5	122,5	116,8	-
USA	159,0	154,5	155,4	185,0	188,5	188,0	29,0

Zdroj: Eurostat: *Economy and finance – National accounts*, dostupné na: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/national_accounts/introduction; U.S. Bureau of Economic Analysis, dostupné na: <http://www.bea.gov/national/nipaweb/DownSS2.asp>; prosinec 2019, propočet VÚPSV, v. v. i.

Faktory změny jednotkových nákladů práce v České republice

1. Faktory změny jednotkových nákladů práce v České republice v letech 2012–2017

položka	index										roční změna v % 2017/2012	
	2017/2012	2013/2012	2014/2013	2015/2014	2016/2015	2017/2016	2017/2012	2016/2015	2015/2014	2014/2013		
průměrné náhrady zaměstnancům v Kč	1,166	0,997	1,026	1,030	1,040	1,064	3,1	1,040	1,030	1,026	1,064	3,1
pracnost (pracovníci/hrubý domácí produkt) v Kč	0,849	0,994	0,955	0,952	0,979	0,959	-3,2	0,979	0,952	0,955	0,959	-3,2
Kč/EUR	1,047	1,033	1,060	0,991	0,991	0,974	0,9	0,991	0,991	1,060	0,974	0,9
průměrná náhrada zaměstnancům v eurech	1,114	0,965	0,968	1,039	1,049	1,093	2,2	1,049	1,039	0,968	1,093	2,2
pracnost v národní cenové hladině (prac./HDP) v eurech	0,889	1,027	1,012	0,943	0,970	0,934	-2,3	0,970	0,943	1,012	0,934	-2,3
jednotkové náklady práce v národní cenové hladině	0,990	0,991	0,980	0,980	1,018	1,021	-0,2	1,018	0,980	0,980	1,021	-0,2
relativní cenová úroveň (CPL) k EU-28	0,966	0,959	0,934	1,008	1,032	1,037	-0,7	1,032	1,008	0,934	1,037	-0,7
jednotkové náklady práce ve standardu kupní síly	0,956	0,950	0,916	0,988	1,050	1,059	-0,9	1,050	0,988	0,916	1,059	-0,9

Zdroj: výpočty VÚPSV, v. v. i.

2. Vybrané charakteristiky a faktory pohybu jednotkových nákladů práce v paritě kupní síly v letech 2012–2017

ukazatel	2012	2013	2014	2015	2016	2017
relace jednotkových nákladů práce v národní cenové hladině ke standardu kupní síly (EU-28)	1,430	1,493	1,598	1,585	1,536	1,481
směnný kurz Kč/euro	25,1	26,0	27,5	27,3	27,0	26,3
parita kupní síly (hrubý domácí produkt EU-28 ve standardu kupní síly)	17,58	17,41	17,24	17,21	17,60	17,77
relativní cenová úroveň (CPL) České republiky k EU-28 v %	69,9	67,0	62,6	63,1	65,1	67,5

Zdroj: Eurostat; National Accounts, prosinec 2019, výpočty VÚPSV, v. v. i.; dostupné na: <http://ec.europa.eu/eurostat>

Literatura

Caselli, F. Did the Exchange Rate Floor Prevent Deflation in the Czech Republic?. International Monetary Fund, 2017. IMF Working Paper – WP 17/206.

Český statistický úřad: Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy v ČR – 4. čtvrtletí 2012, kód: e-3106-12, dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/evidencni-pocet-zamestnancu-a-jejich-mzdy-4-ctvrtleti-2012-zoqs7l6emh>

Český statistický úřad: Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy v ČR – 4. čtvrtletí 2013, kód: e-3106-13, dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/evidencni-pocet-zamestnancu-a-jejich-mzdy-4-ctvrtleti-q21aaj0xqk>

Český statistický úřad: Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy v ČR – 4. čtvrtletí 2014, kód: 110024-14, dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/evidencni-pocet-zamestnancu-a-jejich-mzdy-4-ctvrtleti-2014-ljzat1kmfd>

Český statistický úřad: Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy v ČR – 4. čtvrtletí 2015, kód: 110024-15, dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/evidencni-pocet-zamestnancu-a-jejich-mzdy-4-ctvrtleti-2015>

Český statistický úřad: Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy v ČR – 4. čtvrtletí 2016, kód: 110024-16, dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/evidencni-pocet-zamestnancu-a-jejich-mzdy-4-ctvrtleti-2016>

Český statistický úřad: Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy v ČR – 4. čtvrtletí 2017, kód: 110024-17, dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/evidencni-pocet-zamestnancu-a-jejich-mzdy-4-ctvrtleti-2017>

Český statistický úřad, Statistický metainformační systém, Ukazatele, dostupné na: <http://apl.czso.cz/iSMS/home.jsp>

Český statistický úřad: Úplné náklady práce – 2012, kód: e-3112-13, dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/uplne-naklady-prace-2012-dqtpz40w5m>

Český statistický úřad: Úplné náklady práce – 2013, kód: 110027-14, dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/uplne-naklady-prace-2013-a4cq82qn3e>

Český statistický úřad: Úplné náklady práce – 2014, kód: 110027-15, dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/uplne-naklady-prace-2014>

Český statistický úřad: Úplné náklady práce – 2015, kód: 110027-16, dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/uplne-naklady-prace-2015>

Český statistický úřad: Úplné náklady práce – 2016, kód: 110027-17, dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/uplne-naklady-prace-2016>

Český statistický úřad: Úplné náklady práce – 2017, kód: 110027-18, dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/uplne-naklady-prace-2017>

-
- Eurostat: Economy and finance – Exchange Rates – Bilateral Exchange Rates
- Eurostat: Economy and finance – National accounts
- Eurostat: Economy and finance – Prices – Harmonised indices of consumer prices
- Eurostat: Economy and finance – Prices – Purchasing power parities
- Eurostat: Labour costs annual data, Reference Metadata in Euro SDMX Metadata Structure (ESMS)
- Eurostat: Population and social conditions – Labour market – Labour costs
- Eurostat: Labour cost surveys, Reference Metadata in Euro SDMX Metadata Structure (ESMS)
- Eurostat: Labour costs – Structure of labour costs
- Eurostat: Labour costs survey 2012
- Eurostat: Labour costs survey 2016
- Ministerstvo financí České republiky: Návrh státního závěrečného účtu České republiky za roky 2012-2017, dostupné na: <http://www.mfcr.cz/>
- Höhne, S. a kol.: Bulletin No. 33. Vývoj hlavních ekonomických a sociálních ukazatelů České republiky 1990-2017. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i. 2018, dostupné na: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/bullNo33.pdf>
- OECD: Taxing Wages 2011–2012, ISBN 978-92-64-19334-5; OECD 2013
- OECD: Taxing Wages 2012–2013, ISBN 978-92-64-20916-9; OECD 2014
- OECD: Taxing Wages 2013–2014, ISBN 978-92-64-23050-7; OECD 2015
- OECD: Taxing Wages 2014–2015, ISBN 978-92-64-25187-8; OECD 2016
- OECD: Taxing Wages 2015–2016, ISBN 978-92-64-27076-3; OECD 2017
- OECD: Taxing Wages 2016–2017, ISBN 978-92-64-29716-6; OECD 2018
- OECD, Eurostat: Methodological manual on purchasing power parities, European Communities/OECD, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2006, ISSN 1725-0048, ISBN 92-79-01868-X
- U.S. Department of commerce, Bureau of Economic Analysis; dostupné na: <http://www.bea.gov/index.htm>
- Vlach, J. – Kozelský, T. Možnosti vytvoření jednotné metodiky sledování nákladů práce v ČR a v zahraničí (návrh certifikované metodiky). Praha: VÚPSV, v. v. i., 2013. ISBN 978-80-7416-113-1, dostupné na: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_352.pdf